

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Pověsti Podblanicka v předškolním vzdělávání

Vypracovala: Jana Burdová

Vedoucí práce: Mgr. Hana Švejdová

České Budějovice 2018

Prohlášení o samostatném zpracování bakalářské práce

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Před úvodem mé bakalářské práce bych chtěla poděkovat instituci ZŠ a MŠ Louňovice pod Bláníkem za možnost ověřování si teoretických poznatků v pedagogické praxi a současně tak poděkovat i mým kolegyním v tomto zaměstnání. Díky patří i vedoucí mé bakalářské práce, paní Mgr. Haně Švejdové. Dále bych chtěla poděkovat mému manželovi a dětem za pochopení a čas, který mi poskytli nejen pro psaní bakalářské práce, ale po celou dobu mého studia. V neposlední řadě patří mé dík i přátelům, kteří mi poskytli cenné rady při psaní této práce.

Abstrakt

Obsahem mé bakalářské práce je teoretické a následně praktické zpracování pověsti Podblanicka v předškolním vzdělávání. V úvodu mé práce Vás stručně seznámím se zásadními momenty historie blanické krajiny, ale především tradovanými událostmi a charakteristikou městyse Louňovice pod Blaníkem, které se bezprostředně týkají zvoleného tématu. Pro efektivní a kvalitní práci s dětmi je nezbytné pochopení všech širších souvislostí tohoto regionu. Environmentální výchova v mateřské škole je v krajině chráněné krajinné oblasti Blaník zásadní a výchozí. Je to každodenní součást života všech zdejších občanů a dětí. Proto, aby byl zdejší život plnohodnotný, smysluplný a kulturně vyspělý je třeba už v dětech od útlého věku vzbuzovat zájem a budovat zdravý vztah k tomuto místu. Poznatky a hodnoty, které si děti osvojují, jsou stavěné na vlastních prožitcích a zkušenostech se zdejší kulturou i biotopy. Při práci s dětmi stavím na tom, co již děti znají, co je jim přirozené a teprve pak se prožitkovým učením a zážitkovou pedagogikou snažím o oslovení všech i jednotlivců této skupiny. Motivace dětí k různým činnostem vždy koresponduje s tradicemi zdejší kulturní společnosti i pověstmi jako takovými. Cílem vzdělávání předškolních dětí je osvojení si hodnot důležitých pro tento kraj. Děti vedu k vlastní odpovědnosti za své činy vzhledem ke krajině či jednotlivým biotopům, ale také k sounáležitosti s okolím. Při některých výukových aktivitách je nezbytná spolupráce s místními spolky, sdruženími i organizacemi. Tím dochází k nenásilnému a přirozenému propojování zmíněných organizací a životem ve škole. Vytváří se tak zdravá komunita lidí různých věkových skupin i různých zájmů. Všichni by však měli mít jeden společný cíl a to udržet a uchovat zdejší krásnou přírodu i kulturní bohatství pro další generace.

Klíčová slova: Pověsti Podblanicka, předškolní vzdělávání, zážitková pedagogika, program Začít spolu, environmentální výchova.

The Abstract

The content of my bachelor's thesis is the theoretical and follow-up practical adaptation of the tales of Podblanicko region in a preschool education. In the introduction of my thesis I will shortly introduce you to the essential moments of the Blaník region's countryside history, but primarily the oral events and characteristics of the village Louňovice pod Blaníkem, which immediately concern chosen topic. Understanding the wider context of this region is necessary for effective and high-quality work with children. Environmental education in the kindergarten is essential and initial in the countryside of the protected area Blaník. It is an everyday part of the life of all local citizens and children. For the life here to be well-rounded, meaningful and culturally advanced, it is necessary to attract an interest in children from an early age and create a healthy relationship to this place. The knowledges and values, which are acquired by the children, are based on their own experiences with the local culture and biotopes.

When working with children I built on what they already know, what is natural to them, and only then I try to connect with all, even the individuals of this group by learning of experience and adventure pedagogy. The motivation of children to various activities always corresponds with both the traditions of the local cultural society and the tales themselves. The goal of the education of a preschool children is learning the values important for this region. I guide children to their own responsibility of their action considering the countryside or particular biotopes, but also the togetherness with the surrounding. During some educational activities the cooperation with the local societies, associations and organizations is necessary and this is how the non-violent and natural connection of the mentioned organizations and the life in school is going on. The healthy community of people of different age groups and different interests forms this way. They all have one common goal, that is to keep and preserve the local beautiful nature and cultural wealth for the next generations.

Key words: The tales of Podblanicko region, the preschool education, the pedagogy of experience, the Step by step programme, the environmental education.

Obsah

ÚVOD	8
------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. OBLAST LOUŇOVIC POD BLANÍKEM	10
1.1 Historie	11
1.2 Přírodní poměry	13
1.3 Pamětihodnosti	14
1.4 Osobnosti	14
2. SOUBOR POVĚSTÍ	15
2.1 Pověst o Velkém Blaníku	16
2.2 Pověst o Veřejové skále	17
2.3 Pověst o poustevníkovi	18
3. VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	18
3.1 Zvláštnosti předškolního věku	19
3.1.1 Děti od 2 – 3 let věku	19
3.1.2 Děti od 3 – 5 leté	20
3.1.3 Děti od 6 – 7 leté	20
3.2 Prožitková pedagogika	21
3.3 Individuální přístup	22
3.4 Práce s předškolními dětmi ve vzdělávacím programu Začít spolu	22
3.5 Příběhy a pověsti v předškolním vzdělávání	24
3.6 Environmentální výchova a vzdělávání	25
3.7 Dítě a jeho domov	25
3.8 Evaluace v předškolním vzdělávání	26

PRAKTICKÁ ČÁST

1. PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU VE VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU ZAČÍT SPOLU: PUTOVÁNÍ ZA SVATÝM VÁCLAVEM	28
2. PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU VE VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU ZAČÍT SPOLU: VÝPRAVA NA MALÝ BLANÍK ZA POUSTEVNÍKEM	36
3. PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU: PÁTRÁNÍ PO STARÉ CHODBĚ	43

4. PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU VE VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU ZAČÍT SPOLU:	
POKLADY BLANÍKA	48
REFLEXE TEMATICKÝCH CELKŮ.....	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

V úvodu mé práce bych chtěla stručně seznámit s jejím obsahem. Téma Podblanické pověsti v předškolním vzdělávání dosud zpracováno nebylo. Neexistuje žádná metodika, která by pracovala přímo s těmito místními pověstmi a příběhy. Proto mi velkou inspirací byla publikace Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání od autorů Svobodová a kol. Mnoho autorů se zabývá přepracováním pověstí v této krásné lokalitě Středočeského kraje, ale nikdo s nimi nepracuje a nepředává je přímo ve vzdělávacích institucích předškolním dětem. Existuje zde mnoho fundovaných lidí, kteří se zabývají bohatou historií i překrásnou krajinou. Vždyť zde žijeme v nejmenší chráněné krajinné oblasti České republiky. Jako dospělí lidé zde můžeme navštěvovat besedy, semináře i přednášky zabývající se podblanickou historií a krajinou, ale pro děti zde aktivity chybí. Byla by škoda toho nevyužít a nezačít s tím právě zde.

V teoretické části bakalářské práce Vás seznamuji s lokalitou Podblanicka, jeho historií i přírodními krásami, pamětihodnostmi i s místním rodákem, který se stal celosvětově uznávaným skladatelem barokní hudby. Zaměřuji se na několik nejrozšířenějších pověstí, které aplikuji v předškolním vzdělávání. Řekneme si o zvláštностech a specifikách práce s předškolními dětmi. O metodách učení i individuálnímu přístupu ke každému dítěti. Objasníme si, proč je důležité se ve vzdělávání zabývat i tématy, které jsou přímo spjaté s místem bydliště dětí a lokality, ve které žijí.

Pro praktickou aplikaci své bakalářské práce jsem si vybrala mateřskou školu ZŠ a MŠ Louňovice pod Blaníkem, která sídlí přímo v Městysi Louňovice pod Blaníkem, tedy v samém srdci této chráněné krajinné oblasti a to přímo pod oběma horami Blaníku v těsné blízkosti řeky Blanice, jejíž splav můžeme slyšet při pobytu na školní zahradě.

Tato mateřská škola je také specifická tím, že se zde vyučuje podle vzdělávacího programu Začít spolu. Tudiž je samozřejmostí vést děti k prostoru pro samostatnost, nabízet dětem volby a předávat jim hodnoty, které jsou pro mě, jako pro pedagogického pracovníka stěžejní. Má práce ovšem není jen teoretickým zpracováním Blanických pověstí. Chci se zde zaměřit na zážitkovou pedagogiku a na environmentální výchovu dětí především předškolního věku. Proto běžnou součástí mnou zpracovaných tematických bloků je pobyt v přírodě a spontánní objevování jejich krás a zákoutí. Uvědomění si její důležitosti, její zajímavosti a utváření si tak kladného vztahu k ní i k místu, kde děti žijí. Zavedu Vás i děti do dávných dob knížete Václava a jeho pověstné družiny. Zahrajeme si na poustevníka a možná se nám i podaří ho navštívit v jeho skromném příbytku na Malém Blaníku. Budeme pátrat společně i s rodiči po tajné chodbě, která tu možná někde v podzemí existuje. A připomeneme si poklady Blaníka, které se zde našly. Ale dost možná, že při těchto objevech nalezneme i jiné hodnotnější i když neuchopitelné poklady života.

Teoretická část

1 OBLAST LOUŇOVIC POD BLANÍKEM

Louňovice pod Blaníkem

znak

Malebné městečko na jihu střeđočeského kraje „Městys Louňovice pod Blaníkem se nachází asi 15 km východně od města Votice a 8 km jižně od města Vlašim. Obec se skládá z pěti místních částí – Louňovice pod Blaníkem, Býkovice, Mrkvová Lhota, Rejkovice a Světlá. V celé obci je evidováno celkem 327 domů, z toho v samotných Louňovicích je jich 279. Žije zde 653 obyvatel.“¹ Celá tato oblast je, co do rozlohy, nejmenší chráněnou krajinnou oblastí České Republiky. Od roku 2016, je také místem mého pracoviště v mateřské škole, která pracuje podle programu Začít spolu.

¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

1.1 Historie

Tento Městys má svou dlouhou historii, kterou jistě stojí za to ji tu zmínit. „Ve starých spisech lze nalézt jméno obce pod názvem Lúňovice či Lunovice. Podle tohoto jména odvozuje Antonín Vlasák ve svém popisu vlašimského okresu ze skutečnosti, že obec byla založena mezi oběma vrchy Blaníky. Tedy v samotném lůně.

Nejstarší dějiny tohoto městysu na jihu benešovského okresu jsou úzce spojeny s osudy jeho ženského premonstrátského louňovického kláštera, který byl založen roku 1149 mnichem Jindřichem v tehdy pusté krajině jako protějšek želivského kláštera. O jeho počátcích ve 12. století jsou dochovány písemné zprávy v Jarlochově kronice. Klášter, který sehrál důležitou úlohu v hospodářském a kulturním zvelebení Podblanicka, se záhy rozmohl. Ovládl během svého téměř 300letého trvání řadu osad v okolí. Při samotném klášteře vznikla záhy osada – dnešní Louňovice.

Louňovický klášter zanikl roku 1420 na samém počátku husitských válek, kdy byl Žižkou vypálen. K dobytí kláštera došlo patrně 23. srpna 1420 a Louňovice připadly Táboru. Ten je držel až do roku 1547, kdy o ně táborští přišli konfiskací majetku Ferdinandem I. jako následek jejich nezdařeného odboje. V druhé polovině 16. století a v 17. století patřily Louňovice pod Blaníkem Skuhrovským. Později zde panovali páni z Říčán. Bezdětný Karel Adam Lev z Říčán je ve své poslední vůli ke konci 17. století odkázal pražskému arcibiskupství, které vlastnilo louňovický statek a lesy až do roku 1924. Od 23. ledna 2007 byl obci vrácen status městyse.² Jako doklad o této minulosti nám je torzo klášterní zdi v Městysi a erb pražského arcibiskupství nad průčelím u vstupu do zdejšího zámku. Rovněž se traduje, že z kláštera vedla tajná úniková chodba až na Malý Blaník.

„V roce 1962 byl na Velkém Blaníku nalezen archeologem a numismatikem Národního muzea v Praze Pavlem Radoměřským pod kořeny stromu v rozbitém džbánu poklad složený z nejrůznějších mincí. Na poklad upozornil nález pana I. Kudlíka z Louňovic, který v blízkosti našel jednu minci při sběru kamene. Poklad

² https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

obsahoval 622 mincí z celé Evropy, nejstarší byl groš Václava II., nejcennější mincí je tolar Rudolfa II. z roku 1611 (známy pouze 2 kusy). Celková hodnota pokladu byla po přepočtení 1274 krejcarů (hodnota zhruba 75 hus nebo 200 slepic). Poklad zakopal pravděpodobně někdo z místních obyvatel na počátku třicetileté války před vstupem pasovských žoldnéřů do Čech. Poklad se nyní nachází v Národním muzeu v Praze.

V současné době jsou pořádány na konci září v Louňovicích svatováclavské slavnosti, zahajované mší svatou na Velkém Blaníku. Poté se pestrobarevný průvod ve středověkém oblečení přesouvá do Louňovic a svou pouť končí před zámkem. Na zámku je pak připraveno středověké tržiště.

Rovněž na Malém Blaníku zanechala historie své stopy. V první polovině 16. století se stal Malý Blaník cílem poutí a byla zde Adamem z Říčan založena kaple. Již dříve zde pravděpodobně stály starší objekty (mj. nálezy renesančních kachlů, je možné, že se zde konaly i pohanské obřady), ale nic není jednoznačně potvrzeno. Z roku 1672 pochází záznam o tom, že se zde vždy 22. července konaly mše a procesí z Louňovic. V roce 1676 zde sídlil poustevník Petr Havlovič (Gawlowitz), rodák z Krakova v Polsku, který zemřel v roce 1678. Ve sbírkách Muzea okresu Benešov se dochovala ostatková skříňka z roku 1674 ve formě polopostavy světice (asi sv. Máří Magdalény). V roce 1753 byla na Malém Blaníku postavena polygonální pozdně barokní nová kaple sv. Máří Magdaleny, z nařízení arcibiskupa Kaunburga, nákladem 300 zlatých. Stavba byla osmiúhelníková do elipsy, se sakristií na severovýchodě, s jeskyní pod sakristií. Kaple byla již roku 1783 z nařízení císaře Josefa II zrušena, zvon z kaple byl přemístěn do Louňovic. V 19. století obýval zříceninu kaple poustevník Antonín Zeman z Pacova a traduje se, že jeho duch hlídá poklad v kapli. V roce 1887 nařídil arcibiskup František Schonborn postavit na boku zříceniny bývalé zděné kaple malou dřevěnou kapličku se sochou sv. Maří Magdaleny od Eduarda Veselého a znovu se začaly pořádat poutě vždy v neděli před svátkem sv. Maří Magdaleny. I tato kaplička se bohužel nedochovala a socha odsud se nachází v kostele v Louňovicích. Poutní tradice

*u příležitosti svátku sv. Maří Magdaleny bohužel skomírá.*³ Ovšem v myslí místních a pak hlavně dětí je představa poustevníka, zde žijícího, velmi lákavá a mnohý dospělý rovněž pátrá, jak to tenkrát vlastně bylo.

1.2 Přírodní poměry

Jak už je patrné, jde o velmi krásnou přírodní oblast. Nachází se tu mnoho nepopsatelných přírodních útvarů, které stojí za to navštívit. *„Louňovicím vévodí dva zalesněné skalnaté vrchy – Malý Blaník a Velký Blaník. Z nich zvláště Velký Blaník o výšce 638 metrů je charakteristickým bodem rozsáhlé vlněné krajiny, která tvoří přechod mezi Středočeskou pahorkatinou a Českomoravskou vrchovinou. Velký Blaník byl osídlen již před začátkem našeho letopočtu. Žili na něm lidé tzv. halštatskolaténské kultury. V době osídlení naší země Kelty zde bylo oppidum, později tvrz. Na Velkém Blaníku jsou patrné pozůstatky opevnění v podobě mohutných kamenných valů.*⁴

V jiném informačním zdroji, tedy přímo na stránkách Městyse, se můžeme dočíst o jiných zajímavých lokalitách této oblasti.

„V kraji najdeme řadu zajímavých historických památek, drobných sakrálních staveb i přírodovědně zajímavých lokalit - pramenné louky a mokřady, lokality s výskyty zlata, zajímavé horniny, geomorfologické jevy i výskyty nejrůznější fauny i flory.

Nad Louňovicemi se zvedá známá hora Blaník, tvořená ve skutečnosti dvěma vrcholy - Velkým Blaníkem (638 m n.m.) a Malým Blaníkem (580 m n.m.). Na Velkém Blaníku se nachází skalní výchoz, pojmenovaný Veřejová skála, odkud podle pověsti budou vyjíždět blaničtí rytíři, až bude české zemi nejhůře. Na Velkém Blaníku a jeho okolí byla vyhlášena v roce 1981 chráněná krajinná oblast o rozloze 40,31 km čtverečních. Správa CHKO se nachází přímo v Louňovicích pod Blaníkem.

³ <http://lounovicepodblanikem.cz/historie-fakta.php?ctg=9>

⁴ https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

Louňovicemi protéká říčka Blanice, v okolí Louňovic malebně meandrující. Řeka je zajímavá tím, že z ní lze vyrýžovat při troše štěstí malé zlatinky neboli šupiny přírodního zlata. Z Velkého Blaníku přitéká do Blanice potok Brodec s krajinářsky hodnotnými balvanitými partiemi.⁵

1.3 Pamětihodnosti

Vzhledem k bohaté kulturní historii, jsou v okolí Louňovic, ale i v samotném Městysi četné kulturní památky. Zmíním zde jen některé.

- „kostel Nanebevzetí Panny Marie – barokní kostel stojící na místě původního románského kostela, který byl čelem rozsáhlého klášterního traktu
- zámek s pravidelným půdorysem a čtyřmi válcovými věžemi v nárožích s průčelím k návsi. Původně v jádře renesanční zámek nechal arcibiskup barokně upravit. Stěny zámku nesou známky původních sgrafit a na nádvoří jsou na dvou stranách dochované renesanční arkády. Necitlivými přestavbami ztratil svou architektonickou hodnotu. Zámek byl v 80. letech 20. století opraven. Je v něm zpřístupněna expozice věnovaná archeologickým výzkumům ženského premonstrátského kláštera.“⁶

1.4 Osobnosti

Nesmím opomenout zdejšího světoznámého rodáka J.D. Zelenku.

⁵ <http://lounovicepodblanikem.cz/historie-fakta.php?ctg=10>

⁶ https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

„Pamětní deska J.D.Zelenky na místě jeho rodného domu

*Jan Dismas Zelenka – světově proslulý barokní hudební skladatel, který se zde narodil 16. října 1679. Jeden z nejvýznamnějších skladatelů období vrcholného baroka a jeden z prvních českých skladatelů, který byl též inspirován lidovou hudbou. Na jeho počest se v Louňovicích pravidelně koná hudební festival Podblanický hudební podzim.*⁷ Blaník, ať už Velký nebo Malý se dostal do povědomí lidí i díky jiným světoznámým osobnostem. „Alois Jirásek ztvárnil blanickou legendu ve svých *Starých pověstech českých*. Hora svou symboličností poskytla námět též řadě hudebníků (Bedřich Smetana, Zdeněk Fibich) a malířům-krajinářům ve druhé polovině 19. století (Julius Mařák či Mikoláš Aleš).⁸ I v dnešní době je vyhledávanou turistickou oblastí a CHKO Blaník posloužila jako námět pro různé přírodovědné pořady České Televize.

2 SOUBOR POVĚSTÍ

V následující kapitole uvádím několik pověstí týkajících se místních přírodních úkazů a lokalit. Je nepřehledné množství literatury zabývající se touto mytologií. Kdo zná tento kout České země jistě dosvědčí, že zdejší krajina vybízí k rozjímání a zdejší historické pozůstatky dob dávno minulých v nás probouzí zájem o poznání. Je to krajina bohatá na zajímavou minulost v průřezu všech dochovaných písemných záznamů.

⁷ https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

⁸ https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

2.1 Pověst o Velkém Blaníku

Tato místa jsou opředena bájemi a pověstmi tradovanými ústní lidovou slovesností, ale i literárními díly. Jak uvádí František Lego ve svém internetovém článku: „do krajiny památné, v níž vévodí starý zasmušilý Blaník. Čím jest lidu českému na severu Čech hora Říp, tím v jihovýchodních Čechách jest mu vrch Blaník. Oba tyto Čechům posvátné vrchy obestřelo podání lidové překrásnými a dojemnými bájemi a pověstmi. Na hoře Řípu stanula po dlouhé pouti poprvé noha praotců našich, kteří rozkošný okolní kraj za novou domovinu svou si zvolili; do hory Blaníka zase sestoupilo a v tajemných hlubinách jeho se ukrylo četné bohatýrstvo české, aby jednou, až Čechům bude nejhůře, z hory té ven vyrazilo a zhoubce vlasti potřelo. - A dále vypravuje pěkná ta báje, že v hoře této ukryty jsou poklady veliké. Jednou jen v roce Blaník prý se otvírá a šťastný ten, komu v okamžiku tomto dopřáno jest do tajemných hlubin jeho nahlédnouti.

Žel, že pověst tato jen pouhou bájí jest, ježto vrch Blaník v nitru svém žádného nemá zlata, ani stříbra, aniž jiných vzácných kovů neb rud jejich, neboť jisto jest, že hora ta skládá se jen z pouhé žuly, jež prosta jest sil zlatonosných. Za to však blízké vrchy sousední honosí se skutečně rudou zlatonosnou. A místo toto, od Blaníka jen asi 4 km vzdálené, nazývá se Roudný.

Jméno to jest původu velmi starého, a sahá zajisté do oněch dávných dob, kdy v Čechách na mnoha místech a zajisté i také zde zlato v hojnosti se nalézalo, i bylo proto místo toto tak případně Roudný pojmenováno, že zde zlatá ruda se dobývala.⁹

Na webových stránkách Wikipedie nalezneme velmi stručnou pověst o Blanických rytířích.,,Blaník je opředěn mnoha pověstmi, které mají původ zřejmě již v keltských dobách. Podle legendy, která má původ ve druhé polovině 15. století, odpočívá uvnitř hory Blaník vojsko. Jeho velitelem je sám patron země České svatý Václav. Až bude naše vlast v největší tísní, zazelená se suchý dub na Blaníku a pramen pod ním vydá tolik vody, že studánku přeplní a voda poteče až po stráni dolů. Pak se otevře hora,

⁹ <http://www.ceskasibir.cz/dok/d450.php>

*rytíři uvnitř se probudí z hlubokého spánku, vyrazí proti nepřátelům, porazí je a v Čechách nastane opět klid a mír.*¹⁰

2.2 Pověst o Veřejové skále

Jak píše R. Bílek ve své knize Tajemní Blaničtí rytíři o pověsti O rytířích Blanických, převyprávěné J. Martínkem ze Chmelné u Čechtíc : V jedné vesnici, nedaleko Blaníku se chystala děvečka vyhnat ovce na pastvu. Ten den ji však slouha předešel a stádo vyhnal dřív. Děvečka nemeškala a běžela za ním. Tu si všimla, že jedna ovce se oddělila od stáda a běžela k hoře Blaník. Děvečka se vydala za ní, když doběhla až ke skále (Veřejová skála), ovce v ní zmizela. Děvečka vešla taktéž dovnitř a tam uviděla mnoho vojáků, ti ji žádali, aby jim poklidila. Děvečka, protože byla pracovitá, neváhala a přání jim splnila. Když byla s prací hotova, dostala jako výslužku zástěru plnou smetí a skála, která dosud za ní byla zavřená se znovu otevřela a ona se mohla vrátit domů. Ale protože se se smetím nechtěla táhnout až domů, tak zástěru na úpatí kopce vysypala. Doma zjistila, že ji všichni již oplakali, protože byla pryč celý rok. V zástěře našla místo zbytku smetí zlato. Když se však vydala zpět k Blaníku, aby posbírala ostatní smetí, už tam žádné nebylo.¹¹ Tato pověst je obdobnou pověstí psané v knize Blaník, Věvec pověstí a dějinných příběhů Adolfa Weniga, O děvečce, která v Blaníku sloužila.¹² Nebo jiné tentokrát dětské literatuře Jany Eislerové, Staré pověsti České. Tam bylo děvče posláno do lesa na maliny. V jiném příběhu J. Eislerové se píše o kováři z nedalekých Louňovic, který potkal nedaleko Blaníka rytíře. Ten ho požádal o okování všech koní, které se skrývali v nitru hory. I on dostal za svou práci pytel smetí, které před skálou vysypal a až doma si všiml zbytku smetí, které se mu doma proměnilo ve zlato.¹³ Podobných pověstí najdeme mnoho, téměř v každé literatuře, která se zmiňuje o hoře Blaník.

¹⁰ https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

¹¹ BÍLEK, Radko. Tajemní blaničtí rytíři. 1. vyd. Praha: Maroli, 2001. ISBN 80-86453-01-4.

¹² WENIG, Adolf. Blaník Věvec pověstí a dějinných příběhů. 8. vyd. Klatovy: Amlyn, 1992. ISBN 80-901316-6-2.

¹³ EISLEROVÁ, Jana. Staré pověsti české. 1. vyd. Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0861-5.

2.3 Pověst o poustevníkovi

V jiné knize se dočteme o Blanických poustevnících a to konkrétně v knize Bohumila Ježka *Vyprávělo se*. V pověsti tradované i mezi lidmi se vypráví o poustevníkovi, který žil na Malém Blaníku. „*Kdysi, v rozličných dobách, žili na Blaníku poustevníci. Zachovala se dvě jména oněch svatých mužů – Petr Halovič (Gawllowitz) z Krakova v Polsku a Antonín Zeman, syn krupaře z Pacova. V paměti však zůstaly pouze příběhy druhého z nich. Poustevník Zeman byl drobný, suchý, černý človiček havraních vousů a vlasů. Dlouhý šosatý plášť mu padal na paty. Z kapsy vždy koukala žlutá dřevěná píšťala.*“¹⁴ Dále se v téže literatuře píše, jak si zmiňovaný poustevník vybudoval ve skále poustevnu, udusanou z hlíny a místo střechy použil chvojí. Poustevník si nosil svůj stavební materiál z nedalekého lomu u Křížova. Před poustevnou si postavil i malou kazatelnu. Píše se však, že byl spíše rozumu pomateného než zbožného, a tak se mu mnozí při jeho řečnění smáli. Měli ho však rádi. Všude, kam přišel, dostal jídla dost. Za odměnu pak hrával na onu píšťalu. Když mu jednou vypadla z kapsy, rozkousal mu ji pes, od hospodáře onoho domu, kde tenkrát seděl, dostal jinou, ale ta už se mu nelíbila. Později někde přišel ke starému klarinetu, na ten hrál, ale muzika to nebyla. O tom, jak poustevník skončil, se tradují dvě pověsti. Jedna pověst říká, že jednoho dne mu poustevna lehla popelem a on se smutný odstěhoval na nedaleký Roudný (v dřívějších dobách se tam těžilo zlato) a tam do roka zemřel. Druhá pověst praví, že na Roudném žil ještě řadu let a to až do roku 1897.¹⁵

3 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Předškolní vzdělávání je edukační proces týkající se dětí od dvou do šesti let věku, při odkladech školní docházky do věku sedmi let. Probíhá v mateřské škole, kde jsou skupiny vzdělávaných dětí rozděleny buď podle věku na mladší a starší, tedy

¹⁴ JEŽEK, Bohumil. *Vyprávělo se*. 1. vyd. Olbramovice: Tria, 2007. s. 78. ISBN neuvedeno.

¹⁵ JEŽEK, Bohumil. *Vyprávělo se*. 1. vyd. Olbramovice: Tria, 2007. ISBN neuvedeno.

homogenní skupiny, nebo jsou to skupiny věkově míšené, tedy heterogenní. V mateřské škole, kde pracuji a pro kterou je tento vzdělávací plán v praktické části bakalářské práce určen, je třída heterogenních dětí.

Podle Komenského je vzdělávání a výchova dětí důležitá k prohlubování a podporování jejich myšlení a citění vedoucí k uvědomělému činu. Jde o to, nastavit dětem správné jednání, porozumět vztahům a pěstovat intelekt. Dále pak tříbit schopnosti psychické i fyzické. K tomu, aby člověk porozuměl životu, je nutné poznávat podstatné vlastnosti předmětů a jevů. Měl by umět sledovat vnější i vnitřní příčiny a následky a vyslovovat se k svým závěrům pro svůj další život.¹⁶

3.1 Zvláštnosti předškolního věku

„předškolní věk je významným obdobím v lidském životě. Jeho kvalita ovlivňuje, jaký bude další život jedince. V předškolním období se vytvářejí základní osobnostní charakteristiky, jako je sebezpečí a sebedůvěra, dítě se učí žít se svými vrstevníky, přejímá základní morální hodnoty a vytváří si vztah ke světu.“¹⁷ Podle Matějčka probíhá vývoj člověka kontinuálně, tedy trvale. Od útlého věku dítě prochází několika periodami, kdy se mu vtiskují vzorce chování, se kterými se už později nedá nic dělat.¹⁸

3.1.1 Děti od 2 do 3 let věku

Do předškolního věku byly nově zařazeny i děti od 2 let. Ty jsou v MŠ specifická skupina. Podle Matějčka je podstatné, v této životní epoše, náročnost dětí na jejich vychovatele.¹⁹ Jsou více citlivé, emočně nestálé, s kratší dobou koncentrace

¹⁶ ČAPKOVÁ, Dagmar. Předškolní výchova v díle J. A. Komenského. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968. ISBN nevedeno.

¹⁷ SVOBODOVÁ, Eva., ŠVEJDOVÁ, Hana. Metody dramatické výchovy v mateřské škole. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 25. ISBN 978-80-262-0020-8.

¹⁸ MATĚJČEK, Zeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

¹⁹ MATĚJČEK, Zeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

na činnosti. Vyžadují zvýšenou péči, proto jsou do mateřské školy přijímány k těmto dětem chůvy, které zajišťují dohled nad fyziologickými potřebami, ale také jsou důležitým pomocníkem při práci s nimi. Činnosti pro takto malé děti musí být uzpůsobeny jejich potřebám a to jak fyziologickým – vyměšování, zvýšená míra pohybu, tak i emočním. Jsou více vázány na dospělého jedince, který jim nahrazuje odloučení od rodiny, matky.

3.1.2 Děti 3 – 5 leté

Dominancí tohoto věku je hra ve všech jejích formách. Děti už jsou schopny hrát si se svými vrstevníky, už si nemusí hrát jen sami, nebo s dospělými, ale vyhledávají partnera pro svou hru. Dle Matějčka dítě dospěje do fáze uvědomění představy rodiny a domova. Apeluje, aby se nepromeškala tato životní etapa, kdy se k jeho základnímu vědomí, přidává vědomí širšího společenského okruhu, do něhož patří. V tomto období se zhodnocují fakta rodičovského přístupu, jejich formy a mají nesmírný vliv na identitu dítěte. Děti v tomto věku už přestávají žít pod výhradnou ochranou svých rodičů a jdou za brány takového světa. Jsou už pro tento krok vybaveny.²⁰

3.1.3 Děti od 6 – 7 let věku

Děti předškolní a s odkladem školní docházky jsou další skupinou předškolního věku, který je specifický velkou akcelerací jejich zájmu o vzdělávací aktivity. Toto věkové rozmezí je již mateřskou školou povinné. Tyto děti jeví velký zájem o nové poznatky ve všech oblastech, zvláště pak těch, které je zajímají. Vzdělávací činnosti by proto měly být zaměřeny na rozvoj všech oblastí. Jsou již schopné sluchové a zrakové percepce, analýzy i syntézy. Jak tvrdí Matějček, ve vztahu k druhým dětem se rozvíjí,

²⁰ MATĚJČEK, Zeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

tam, kde jsou k tomu děti vedeny, prosociální cítění a velkou měrou také přátelství. Chápe, co se dělat má a co nemá.²¹

3.2 Prožitková pedagogika

Prožitkovou, nebo taky zážitkovou pedagogikou rozumíme takový styl edukace, kdy dítě plně prožívá výchovně vzdělávací proces, jako něco přirozeného, smysluplného a přínosného, bez prvků soutěživosti, která je pro děti tohoto věku nezdravá, neboť v nich podněcuje rivalitu. Jak píše Svobodová a kol. v publikaci *Vzdělávání v mateřské škole*, ve hře se dá stále něco nového naučit a to proto, že nejde o nudný zdlouhavý výklad, frontální činnosti, dlouhé diskuse, přednášky či nekončící ranní kruh. Tyto zmiňované činnosti dítěti nový požitek nenavodí. Dítě vtažené do hry, hru vnímá celým tělem, všemi smysly, celou svou osobností. Jako pedagogové musíme mít na mysli jeho bezpečí, jistoty a pozitivní pocity, jež si ze hry odnáší. Hrou dítěti můžeme předat poznatky, ale i zkušenosti. Učitelka musí být dobře připravená na všechny činnosti, které chce dětem nabídnout. Musí mít jasno, jakých cílů chce dosáhnout a jaké metody použije. Nesmí podcenit motivaci dětí, ale zároveň je do prožitkových činností nesmí nutit. Základním pravidlem pro dítě je možnost volby, zda se hry a činností zúčastní či nikoli. Dítě se v takových činnostech stává aktérem, iniciátorem nebo pouhým pozorovatelem a učitelka ustupuje do pozadí.²² Nechává dětem prostor pro vlastní vyjádření, seberealizaci a snaží se o podchycení momentů důležitých pro rozvoj dítěte. Vhodné je zařazovat dramatizaci všech možných témat v průběhu celého školního roku.

²¹ MATĚJČEK, Zeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

²² SVOBODOVÁ, Eva., a kol. *Vzdělávání v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

3.3 Individuální přístup

Jak píše Svobodová, Švejdrová v publikaci *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*, každé dítě do školky přichází s vlastním nahlížením na sebe samo. Jsou to „*princové a princezny a my chceme zachovat jejich jedinečnost a podpořit jejich schopnosti.*“²³ Východiskem pro práci učitelky v mateřské škole je respektování potřeb dítěte, ale zároveň jeho usměrňování třídními pravidly, které si s dětmi stanovíme na začátku školního roku a průběžně dbáme na jejich dodržování. V přístupu k dítěti se snažíme o maximální rozvoj potenciálu každého s dětí, ale to jen za předpokladu nenásilné formy vzdělávání. Dítě by mělo mít prostor pro vlastní iniciativu vyjádření, svého názoru, spontanealitu a aktivitu. K předškolnímu věku neodmyslitelně patří potřeby pohybu, pocitu bezpečí a sounáležitosti. To vše musí pedagog obsáhnout a mít na paměti už před vstupem do mateřské školy.²⁴

3.4 Práce s předškolními dětmi ve vzdělávacím programu Začít spolu

Práce v programu začít spolu je alternativní vzdělávací program, který v sobě nezahrnuje prvky frontální ani statické výuky. Ráno probíhá podobně jako v běžné mateřské škole. Děti se schází ve své třídě, ale rodiče jsou vítanými hosty, přáteli školy. S každým dítětem se uvítám, můžeme spolu hovořit o tom, co je nového, co ho trápí, z čeho má radost. Pro dítě je připraven velký arch papíru s motivačním obrázkem velkého formátu, který děti jednotlivě obtahují buď ve stoje, nebo na zemi. Tím si děti uvolňují celou paži. Následuje práce s předškoláky, kteří jsou systematicky vedeni k předškolní průpravě podle pracovního sešitu Jiřiny Bednářové. V ranním kruhu se všichni společně přivítáme, většinou následuje veršovaná hra, či dramatické ztvárnění týdenního tématu. V pondělí, nebo první den v týdnu si společně řekneme

²³ SVOBODOVÁ, Eva., ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 24. ISBN 978-80-262-0020-8.

²⁴ SVOBODOVÁ, Eva., ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

o tématu, kterému se budeme věnovat celý týden. Vycházím z toho, co už děti vědí, jakou mají s dotyčným tématem zkušenost. Filozofování nad tématem je velmi zajímavou aktivitou a děti do ní spontánně vstupují, doplňují jeden druhého, rozvíjí své myšlenky i myšlenky svých kamarádů. Plynule přejdeme do logopedické prevence, která je spjata s daným tématem. Vysvětlíme daná slova, vytleskáme jednotlivé slabiky a procvičíme fonemický sluch. Pak je čas na motivační hru, při které se děti zároveň mohou něco naučit a upevnit vznikající přátelství. Představení center aktivit je už vyústěním navozené atmosféry. Centra jsou limitována počtem židliček u stolu nebo jejich náročností. Ale pokud starší děti zatouží po úkolu, který je určen převážně těm mladším, nebo naopak, nebráním jim. Na zavěšené síti jsou jednotlivá centra ilustrována vypracovaným úkolem a děti si k nim libovolně přiřazují své značky. V průběhu týdne se děti průběžně střídají u všech center. Po vybrání center s dětmi cvičím jógu, která může být rovněž i motivační. Po svačině už děti odchází do otevřených center, která jsou tematicky propojená.

Jednotlivá témata jsou vybírána podle ŠVP PV dané školy, ale zohledňují se v nich i mimořádné akce pořádané napříč celou školou, tedy i tou základní, se kterou velmi úzce spolupracujeme, a učební celky jsou mnohdy shodné. Centra jsou dobře popsána v publikaci A. Tomkové, J. Kašové a M. Dvořákové Učíme v projektech. Děti pracují samostatně nebo skupinově v jednotlivých centrech a každé centrum je určeno pro jiný druh schopnosti, kterou si dítě rozvíjí. Centrum ateliér je vyhrazeno pro výtvarnou činnost, centrum kostky v dětech podporuje předmatematické dovednosti, centrum knihy je určeno k předčtenářské gramotnosti, v centru domácnost si dítě osvojuje praktické dovednosti, v centru dramatizace se dítě rozvíjí v oblasti prosociálních vztahů a centrum objevy a pokusy, kde dítě může experimentovat s různým přírodním materiálem a pod dohledem pedagoga se účastnit pokusů s nimi. V tematické výuce je zásadní důsledné promyšlení všech zvolených činností v jednotlivých centrech. A to z hlediska cílů, ale i obsahu.²⁵ Nároky úkolů jsou mnohdy voleny pro všechny tři věkové skupiny předškolních dětí odlišně a to proto, aby se docílilo individuálního přístupu k dětem, jejich možnostem i zvláštnostem. To je

²⁵ DVOŘÁKOVÁ, Markéta., KAŠOVÁ, Jitka., TOMKOVÁ, Anna. Učíme v projektech. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1.

důležité pro podněcování jejich zájmu o další vzdělávání, aby každé z dětí mohlo zažívat úspěch z dokončeného úkolu. V programu začít spolu pracujeme s chybou. Chyba není něco negativního, ale něco, co dítě posune v jeho myšlení, uvažování, směřování. Den v programu Začít spolu děti končí společnou reflexí a hodnocením. *„Syntéza a reflexe získaných vědomostí i dovedností je nutná při uzavírání tématu, které se dílčím podtématům a jednotlivým úkolům v jednotlivých centrech aktivit rozkošatělo a rozložilo na mnoho jednotlivých částí. Právě v této chvíli se může také zrodit téma nové, navazující na předchozí bádání, objevy a zájmy.“*²⁶

3.5 Příběhy a pověsti v předškolním vzdělávání

Při psaní této podkapitoly jsem si vzala k ruce publikaci od kolektivu autorek Kupcová a kol., Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání. Dočteme se v ní o důležitosti porozumění těmto oslav, které mohou být jen místními tradicemi, či celorepublikovými svátky. Už v předškolním věku se s nimi děti často setkávají a to napříč celým rokem. Jako učitelé i rodiče bychom měli dbát na to, jak jim daný svátek či tradici přiblížit. Proto však musíme zvolit vhodné metody a činnosti, které děti upoutají, zaujmou a ony samy se budou pít po tom, co daný svátek či tradice znamená. A nejen to, při těchto činnostech můžeme v dětech upevňovat znalosti, dovednosti, rozvíjet jejich potenciál. Můžeme v nich „nastartovat“ dobré vztahy k naší vlasti, našim kořenům i k místům, kde právě žijí. Můžeme v nich vhodně upevňovat vztah k přírodě, její ochraně i kulturnímu bohatství dané země, či lokality.²⁷

²⁶ DVOŘÁKOVÁ, Markéta., KAŠOVÁ, Jitka., TOMKOVÁ, Anna. Učíme v projektech. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 25. ISBN 978-80-7367-527-1.

²⁷ KUPCOVÁ, Zuzana., NÁDVORNÍKOVÁ, Hana., RŮŽIČKOVÁ, Veronika., SVOBODOVÁ, Eva., VONDRUŠKOVÁ, Alena. Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání. 1. vyd. Praha: Raabe, 2016. ISBN 978-80-7496-292-9.

3.6 Environmentální výchova a vzdělávání

Tato kapitola je úzce spjata s místem vzdělávání předškolních dětí. Environmentální výchova se snaží o vzbuzení zájmu dětí o přírodu, ale i o místo, kde žijí, jako takové. Příroda je velmi důležitá pro udržitelný rozvoj společnosti, proto by neměla být vnímána jako něco samozřejmého. Něco, co tu vždy bylo a bude. Už velmi malé děti jsou přírodou přímo fascinovány. Tohoto jejich přirozeného zájmu, bychom jako pedagogové měli využít a dále jej rozvíjet a kultivovat. V publikaci I. Šircové, S dětmi v přírodě, se dočteme o zážitkové výchově po celý rok. Najdeme zde inspiraci pro práci s dětmi v přírodě. Lidé si svůj vztah k přírodě odnášejí už z dětství. Jde o to dětem zprostředkovat blízký kontakt s přírodou a přímo v přírodě s ním pracovat. Je vhodné některé činnosti přesunout do volné přírody a tam, kde se to přímo nabízí je tato metoda snad samozřejmostí. Děti v přírodě přirozeně překonávají různé překážky i terénní nerovnosti, rozvíjíme tím jejich hrubou motoriku. Dítě překonává námahu a zažívá intenzivněji volnost pohybu, ale také relaxaci. Je užaslé nad objevováním světa, jeho zákoutí, zkoumá detaily., zažívá radost. To všechno jsou hluboké prožitky. V přírodě snadno pozorujeme její proměny. Není to tedy něco, co bychom dětem chtěli předat zprostředkovaně. Dítě pobytem v přírodě získává nové zkušenosti a prožitky. Je to přirozené obohacení jeho života o důležité momenty, díky kterým se bude schopno lépe orientovat v dalším vzdělávání.²⁸

3.7 Dítě a jeho domov

Domov je pro zdravý vývoj dítěte to nejdůležitější. Je to místo, kde dítě cítí bezpečí a jistotu. Místo, které dobře zná a nemůže ho zde nic překvapit. Místo, kde jsou jeho blízcí, rodiče. Je to místo plné důvěry, klidu a lásky. Podle Mertina vědomí, že dítě někam patří, ať už domů, nebo do širšího sociálního prostředí, je silným zdrojem pro utváření identity člověka. Píše, že by se dítě mělo účastnit veškerého dění života v rodině, tedy nesnažit se ho uchránit před některými negativními jevy, ale

²⁸ ŠIRCOVÁ, Ivana. S dětmi v přírodě. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-201-0.

v přiměřené formě ho seznamovat i s tímto. Buduje se tak vztah nejen mezi jednotlivými členy rodiny, ale i sebepojetí dítěte samotného.²⁹

Doma by dítě, od útlého věku, mělo mít svá místa, kam se může uchýlit v případě potřeby. Svou židli u jídelního stolu, svou postel k odpočinku a svůj pokoj, nebo herní koutek pro potřebu hry.

Ale je to také místo, kde to dobře zná. Kam chodí s rodiči na procházku, kde si venku hraje. Je to celé blízké i širší okolí. Dítě by mělo vědět, kde bydlí. Mělo by znát název obce či města, ulici i číslo domu. Mělo by vědět, které budovy k tomuto místu patří, mělo by poznávat i specifické prvky krajiny, stromy, skalní útvary, řeku, ... Matějček charakterizuje domov nejen jako statické místo, ale místa plná dobrodružných prožitků, objevitelských výprav, splnění tajných přání a místa, kde si dosytnosti může vyhrát.³⁰ Pro posilování vlastenectví by o těchto budovách či přírodních útvarech mělo něco vědět. A pokud to budou zajímavosti spojené s historií, tím lépe. Můžeme tak v dítěti upevňovat příslušnost k naší krásné vlasti, krásné České Republice. Vždyť k tomu nám poslouží různé pověsti, příběhy, legendy, ale i lidové pohádky, které pramení právě z tohoto místa. Dítě se tak zajímavou formou může dozvědět něco z historie, z toho, jak se žilo dříve a může porovnávat, jak se žije dnes. Tím už dítě vzděláváme. Vedeme ho k přemýšlení nad bájnými postavami, nad jejich vlastnostmi. Už jen zařazováním lidových tradic do vzdělávání předškolních dětí velkým dílem přispíváme k prohlubování lásky k rodné Zemi.

3.8 Evaluace v předškolním vzdělávání

O evaluaci v předškolním vzdělávání jsem se již zmínila v kapitole 3.4. Ve vzdělávacím programu Začít spolu s evaluací pracujeme denně. Děti samy jsou jejich hlavními aktéry i iniciátory. Po skončení všech dopoledních činností se věnujeme zhodnocení konkrétního dne. Vedeme děti k ohlédnutí za uplynulými aktivitami, ale i za osobními prožitky. Děti se učí slovně vyjadřovat své dojmy a postřehy, učí se

²⁹ MERTIN, Václav. *Výchovné maličkosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-857-9.

³⁰ MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. 2. vyd. Praha: Avicenum, 1989. ISBN nevedeno.

hodnotit samy sebe, ale mohou hodnotit i chování svých kamarádů, nebo všem sdělit, co a proč se jim líbilo, či nelíbilo. Ohlédnutí dětí za jejich prožitky jako učitelka nijak nehodnotím, nechávám tyto věci otevřené a případně do nich vstupují jiné děti se svými jinými zkušenostmi a postřehy.

V závěru týdne je prostor pro evaluaci edukačních procesů širší. S dětmi si připomeneme, co vše jsme společně prožili a co se naučily, co už víme o daném tématu. Mnohdy je tento proces nekonečný a narážíme na další podtémata, která děti zajímají a chtějí se dozvědět více. To je úkol pro mě, jako pro pedagoga, abych jim díky těmto impulsům mohla nabídnout nové zkušenosti a vědomosti. Jednotlivé podněty dětí se snažím zakomponovat do ŠVP PV tak, aby byly postupně naplněny všechny cíle.

Jak píše Svobodová a kol. Vzdělávání v MŠ, je pro mě, jako pro pedagoga důležité uvědomění si toho, jak děti daný den, týden, učební celek, či blok prožívaly, jaké konkrétní dovednosti a vědomosti získaly, co se jim podařilo upevnit. Hodnotím, jak se mi podařilo dosáhnout vytyčených cílů, zda jsem respektovala individuální zvláštnosti jednotlivých dětí a zda jsem zvolila správné vzdělávací i motivační techniky. Tato reflexe mi následně poslouží k správnému nastavení vzdělávání a výchovy dětí v dalším edukačním bloku.³¹

³¹ SVOBODOVÁ, Eva., a kol. Vzdělávání v mateřské škole. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

PRAKTICKÁ ČÁST

1 PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU: PUTOVÁNÍ ZA SVATÝM VÁCLAVEM

Charakteristika bloku:

Adaptace, pocit bezpečí, získávání důvěry, rozvoj identity, rozvoj a posilování vzájemných vztahů, vzájemné respektování, navazování nových kontaktů, rozvoj řeči, naslouchání, seznamování se s prostředím, postupné chápání a zapojování se do činností, seznámení se s pravidly, znát své jméno, příjmení, věk, seznámení se se jmény kamarádů, odstraňování strachu dětí z neznámého prostředí.

Tematický celek: „Putování za svatým Václavem na Velký Blaník“

Dílní vzdělávací cíle:

- Rozvoj a užívání všech smyslů
- Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních)
- Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování, a pod...)
- Rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat
- Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině)
- Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se)
- Seznamování s místem a prostředím ve kterém dítě žije a vytvoření pozitivního vztahu k němu

Výstupy:

- Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru
- Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony
- Vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení
- Odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory
- Navazovat kontakty s dospělými

- Pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat
- Adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy
- Orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí
- Postupovat a učit se podle instrukcí
- Přizpůsobit či provést jednoduchý pohyb podle vzoru či pokynu
- Postarat se o své osobní věci, o hračky a pomůcky
- Udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce
- Znat většinu slov a výrazů, běžně používaných v prostředí dítěte, rozumět většině pojmenování, které se týkají předmětů známých dětem popřípadě znát i některé, které se týkají vzdálenějšího světa
- Projevovat zájem o nové věci, dotazovat se při nedorozumění, zkoušet, experimentovat
- Nechat se získat pro záměrné učení
- Spolupracovat s dospělými
- Respektovat dospělého, komunikovat s ním vhodným způsobem s ohledem na situaci a podmínky
- Obracet se na dospělého o pomoc, radu, atd.
- Reagovat na sociální kontakty druhých dětí otevřeně a zařazovat se mezi ně pomocí sociálně úspěšných strategií (vlídné přijetí, humor, projevení zájmu, akceptování či podání návrhů, nabídnutí spolupráce, pomoci, fair play)
- Vnímat odlišnosti mezi dětmi a podle toho přizpůsobovat i své přístupy
- Navazovat s dětmi vztahy, mít ve skupině své kamarády, udržovat a rozvíjet s nimi přátelství
- Orientovat se ve školním prostředí, vyznat se v blízkém okolí (vědět, co se kde v blízkosti mateřské školy nachází)
- Chápat základní pravidla chování pro chodce
- Mít poznatky o své zemi (znát název státu, státní vlajku, prezidenta, hlavní svátky a události)

Kompetence:

- Získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích
- Napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí³²

Pondělí

Příchod dětí do MŠ – volná hra dětí

Práce s předškoláky: pracovní sešity Jiřiny Bednářové

Pokyn pro uklízení: tamburína

Báseň: „Všechny hračky v pokojíčku, uklidím si za chvíličku. Auta, hračky dáme spát, zítra si zas budem hrát.“

Ranní cvičení:

báseň s pohybovým doprovodem:

Vytáhnu se ke sluníčku/stoj na špičkách

Pěkně nahoru/zvednout ruce

Projdeme se po nebíčku/zatřepat prsty u rukou, chůze po špičkách

Zamáváme mu/zamávat

A když vítr, přižene sem/znázorňujeme foukání větru

Velký černý mrak/krouživé pohyby pažemi

Začnou padat kapky deště/jdeme do dřepu, prsty znázorňujeme padání deště

Kapy, kapy, kap/prsty klepeme do podlahy

Motivace: podzimní období – charakteristika (dny v týdnu, měsíc září, podzimní práce na zahradě, na poli)

³²ŠVP PV ZŠ a MŠ Louňovice pod Blaníkem

Zpěv: „Jaro, léto, podzim, zima, čtvero ročních období. Jaro se s létem vystřídá, podzim zimu dohoní. Jaro se s létem vystřídá, podzim zimu dohoní.“³³ (text a melodie Lenka Hamajdová)

Děti vytleskávají rytmus do svého těla.

Ranní kruh:

Co se nám blíží? Svátek svatého Václava. Každý někdy máme svátek, zopakujeme si svá jména. (mluví ten, kdo má plyšáka)

Jaké jiné podoby má jméno Václav? Známe někoho takového? Kdo to byl svatý Václav?³⁴

Četba:

Staré pověsti české (dětská naučná edice) – Pověst o Blanických rytířích. Děti mohou při četbě ležet.³⁵

Rozbor: Kdo to je rytíř? Kdy žili rytíři? Kde žili? Jak vypadali? Z jakého materiálu byla jejich zbroj? Jak se rytíři chovali? Jaké měli vlastnosti? Co musel umět rytíř?
Ukázka přilby

Rozdělení do center (pondělí – čtvrtek)

Centrum knihy:

Vysvětlení nových slov, vytleskávání, diferenciací hlásek na začátku slova, předškoláci i na jeho konci. Řazení písmen podle předlohy (Blaník, řeka, měšec, meč, rytíř, přilba,...). Práce s knihou.

Centrum ateliér:

papírová přilba pro chlapce

– vybarvení pastelkami, vystřížení, přivázání gumičky – uzel

³³ Lenka Hamajdová, text a melodie z písničkového představení pro MŠ

³⁴ KUPCOVÁ, Zuzana., NÁDVORNÍKOVÁ, Hana., RŮŽIČKOVÁ, Veronika., SVOBODOVÁ, Eva., VONDRUŠKOVÁ, Alena. Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání. 1. vyd. Praha: Raabe, 2016. ISBN 978-80-7496-292-9.

³⁵ EISLEROVÁ, Jana. Staré pověsti české. 1. vyd. Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0861-5.

-Papírová korunka pro dívky, vybarvení temperou, prstové barvy – drahokamy, po zaschnutí sesponkování korunky a srolování špiček, přivázání gumičky - uzel

Centrum kostky

stavění opevnění, hradby, Blanická rozhledna,... z kostek, mladší děti -stavění rozhledny z kostek

Centrum dramatizace:

děti si hrají na rytíře a princezny. Chlapci mají na hlavě vyrobené přilby. Mohou si zapůjčit, nebo si vyrobit papírový meč či štít. Děvčata mají na hlavě vyrobené korunky a mohou si zapůjčit saténové šátky různých barev. Chlapci se spontánně dvoří princeznám, zachraňují je od zla, na konci vzdělávacího bloku je s kolegyní pasujeme na rytíře. Musí však pronést slib o „Chrabrosti rytíře“ – vlastními slovy sdělí, jaký rytíř musí být, jaké má vlastnosti.

Centrum objevy:

Svatý Václav – rozstříhaný barevný portrét svatého Václava – děti lepí jeho podobu na čtvrtku (obrázek je rozstříhán podle obtížnosti a věku dětí) viz příloha č.1

Centrum pro nejmenší (dvouleté děti):

- kinetický písek
- děti vyskládají cestu z kostiček od Veřejové skály, kde sídlí svatý Václav, až do Louňovic pod Blaníkem (velký arch papíru s mapou Louňovic pod Blaníkem a horou Blaník. Vyznačené hlavní body – rozhledna, Veřejová skála, kostel, zámek, několik domů)

Evaluace: hodnocení dětí smajlíky a mračouny (děti hodnotí své zážitky během dne)

Pomůcky: tamburína, dřívka, plyšák, koš s přilbou, kniha Staré pověsti české – J. Eislerová, knihy o rytířích, dětský atlas České republiky, tempery, štětce, pastelky, gumička, krabice s písmenky, knížka Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání – E. Svobodová

Úterý

Příchod dětí do MŠ – volná hra dětí

Práce s předškoláky: pracovní sešity Jiřiny Bednářové, dokončení korunek pro děvčata

Pokyn pro uklízení: tamburína

Báseň s pohybovým doprovodem.

Ranní cvičení: volňovací a protahovací cviky, uvolnění ramenního kloubu, cviky pro udržení rovnováhy

Ranní kruh:

Spočítání dětí, dětí celkem, počítání zvláště chlapců a zvláště dívek, o kolik je více/méně chlapců, ... Dny v týdnu, měsíc září, roční období.

Motivace: Kdo to byl svatý Václav? Jak k nám přijede svatý Václav? Jak jezdili lidé dříve a jak jezdí lidé dnes?

Pohybová hra: Václave vstávej! (Václavovi se nechce z hory Blaník vystoupit. A jde jen po tolika krůčcích, kolik určí dítě, které volá na Václava.) Václavovi opatříme meč a přilbici.

Báseň: „Václavská“

Táta Václav svátek slaví,
přejeme mu pevné zdraví.

Moje teta Vendula

na oslavě usnula.

Vašík, Venda, Vendelín,

se všemi se přátelím.

A co moji dědové? Ti jsou oba Vaškové.³⁶

³⁶ KUPCOVÁ, Zuzana., NÁDVORNÍKOVÁ, Hana., RŮŽIČKOVÁ, Veronika., SVOBODOVÁ, Eva., VONDRUŠKOVÁ, Alena. Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání. 1. vyd. Praha: Raabe, 2016. s. 20. ISBN 978-80-7496-292-9.

Pověst: Děti převyprávějí pověst o blanických rytířích.

Ukázka zbraní: meč, obouručný meč, kuše, palcát, ...

Poslech dobové skladby z CD.

Pomůcky: tamburína, ozvučná dřívka, koš se zbraněmi, plyšák, kniha Staré pověsti české – J. Eislerová, obrázkové knihy s dobovou tematikou, Dětský atlas České republiky, tempery, štětce, gumička, prstové barvy, krabice s písmenky, pastelky, knížka Činnosti ke svátkům a tradicím - E. Svobodová, notebook, CD s hudbou.

Středa

Příchod dětí do MŠ – volná hra dětí

Práce s předškoláky: pracovní sešity Jiřiny Bednářové, dokončení korunek pro děvčata

Pokyn pro uklízení: tamburína

Báseň: „Všechny hračky v pokojíčku, ...“

Přivítání: „Ten, kdo je náš kamarád za ruce mne chytne rád (za koleno, za rameno, za ucho, za nos, ...)“³⁷

Ranní kruh: podzim – charakteristika, ukázka rytířů na koních, hra na ozvěnu: ozvučná dřívka představují zvuky koňských kopyt (poslechové cvičení – děti opakují zvukové intervaly na ozvučných dřívkách, různá obtížnost dle věku dětí)

Báseň: Václavská³⁸

Motivace: Svatováclavské slavnosti, povídání o sokolnících, šermíři (zbraně, povídání o materiálech – hra: děti ukažte mi ve třídě něco, dřevěného, něco kovového, ...), ukázka zbraní

³⁷ Z přednášky na JČU

³⁸ KUPCOVÁ, Zuzana., NÁDVORNÍKOVÁ, Hana., RŮŽIČKOVÁ, Veronika., SVOBODOVÁ, Eva., VONDRUŠKOVÁ, Alena. Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání. 1. vyd. Praha: Raabe, 2016. s. 20. ISBN 978-80-7496-292-9.

Pomůcky: tamburína, ozvučná dřívka, plyšák, koš se zbraněmi, mapa Louňovic pod Blaníkem - velký arch, plastové kostičky, dřevěné kostky, barevný portrét svatého Václava, lepidla, čtvrtky, knihy týkající se rytířů a pověstí.

Čtvrtek

Příchod dětí do MŠ – volná hra dětí

Práce s předškoláky: pracovní sešity Jiřiny Bednářové

Pokyn pro uklízení: tamburína

Báseň: „Všechny hračky v pokojíčku, ...“

Ranní kruh:

podzim – charakteristika, zopakování tématu o svatém Václavovi a jeho družině, četba i jiných pověstí souvisejících s blanickými rytíři. Pomocí pantomimy děti ztvární nová slova z centra knihy, o kterých jsme si povídali (meč, měšec, hora, rytíř,...). Oromotorické cvičení. Ukázka rytířů na koních, hra na ozvěnu: ozvučná dřívka představují zvuky koňských kopyt (poslechové cvičení – děti opakují zvukové intervaly na ozvučných dřívkách, různá obtížnost dle věku dětí).

Báseň: Václavská³⁹

Pohybová hra: Václave vstávej! (Václavovi se nechce z hory Blaník vystoupit. A jde jen po tolika krůčcích, kolik určí dítě, které volá na Václava.)

Motivace: Svatováclavské slavnosti, povídání o sokolnících, šermíři (zbraně, povídání o materiálech – hra: děti ukažte mi ve třídě něco, dřevěného, něco kovového,...), ukázka zbraní

Zlatá brána - odchod do umývárny

³⁹ KUPCOVÁ, Zuzana., NÁDVORNÍKOVÁ, Hana., RŮŽIČKOVÁ, Veronika., SVOBODOVÁ, Eva., VONDRUŠKOVÁ, Alena. Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání. 1. vyd. Praha: Raabe, 2016. s. 20. ISBN 978-80-7496-292-9.

Pomůcky: tamburína, ozvučná dřívka, plyšák, koš se zbraněmi, mapa Louňovic pod Bláníkem velký arch, plastové kostičky, dřevěné kostky, barevný portrét svatého Václava, lepidla, čtvrtky, knihy o rytířích, pověstech, dětský atlas ČR.

Pobyt venku v průběhu týdne:

Hra na svatého Václava a jeho družinu – v průběhu volné hry si děti spontánně hrají na rytíře a princezny.

Pátek

S dětmi po osmé hodině ranní odcházíme na Velký Blaník. Návrat do oběda. Děti mají možnost cestou stavět domečky pro lesní skřítky z mechu, větviček a šišek. Na vycházku jdeme společně s dětmi ze Základní školy.

2 PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU: VÝPRAVA NA MALÝ BLANÍK ZA POUSTEVNÍKEM

Charakteristika bloku:

Rozvoj a užívání všech smyslů, rozvoj spolupráce a zodpovědnosti, smyslová vnímavost, podpora fantazie a představivosti, posilování přirozených poznávacích citů, rozvoj jemné a hrubé motoriky, pozorování a zaznamenávání proměn v přírodě, využití rozmanitosti přírodnin, rozvoj tvořivosti, tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření, seznamování s dalšími pravidly, rozvoj pocitu sounáležitosti s živou a neživou přírodou, podněcovat v dětech zvědavost, komunikativnost, navazování nových kontaktů při improvizovaném výstupu.

Vzdělávací cíle:

- Rozvoj pohybových schopností a dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace pohybu oka a ruky, apod.)
- Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

- Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- Osvojení si základních elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem
- Vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění
- Rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
- Citlivě vnímat změny v přírodě

Výstupy:

- Zachovávat správné držení těla
- Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, nástroji a materiály
- Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si nového, změněného, chybějícího
- Orientovat se v rovině i v prostoru, částečně se orientovat v čase
- Ve známých a opakujících se situacích, kterým rozumí, se snažit ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování
- Uvědomit si příjemné a nepříjemné prožitky
- Utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat
- Začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti
- Mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
- Mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomit si, že způsobem, jakým se lidé chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

- Postavit se zpříma a udržet správné držení těla po dobu vnější kontroly
- Zvládat nižší překážky, zvládat různé druhy lezení
- Napodobit různé geometrické obrazce, různé tvary, popř. písmena
- Zvládat výtvarné činnosti, provádět jednoduché úkony s výtvarnými pomůckami (např. tužkou, modelovací hmotou,...)
- Odhalit podstatné znaky, charakteristické znaky předmětů, osob, zvířat
- Rozlišit hmatem vlastnosti předmětu (např. strukturu povrchu), určit tvar, materiál, počet, velikost
- Orientovat se v prostoru podle slovních pokynů
- Reagovat přiměřeně dané situaci (odmítat agresi, přijímat vzor společenského chování, umět se podřídit)
- Přizpůsobit se společenství, projevovat zájem o spolupráci
- Přijímat pokyny
- Přirozeně a v míře dané osobnostními předpoklady projevovat pozitivní i negativní emoce (soucit, radost, náklonnost, spokojenost, ale také strach a smutek)
- Dodržovat společně dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití v mateřské škole na veřejnosti
- Zacházet šetrně s vlastními a cizími pomůckami, hračkami, s knížkami, věcmi denní potřeby
- Orientovat se v rolích a pravidlech různých společenských skupin (rodina, třída, mateřská škola, herní skupina, apod.) a umět jim přizpůsobit své chování
- Cítit se plnohodnotným členem skupiny
- Projevovat ohleduplnost a zdvořilost ke svým kamarádům a dospělým, vážit si jejich práce a úsilí
- Být schopné přistoupit na jiný názor, porozumět potřebám druhých, přijmout společné návrhy, podřídit se rozhodnutí skupiny a přizpůsobit se společnému programu
- Rozumět běžným okolnostem dějům, jevům a situacím, s nimiž se běžně setkává (rozumět tomu, co se ve známém prostředí děje)

- Mít poznatky z nejrůznějších oblastí života a poznání v rozsahu podle toho, s čím se v praxi setkává, co kolem sebe vidí, co prožívá, co mu bylo zprostředkováno či vysvětleno (např. poznatky o přírodě živé i neživé, o přírodních jevech a dějích, o lidech a jejich životě o kultuře či technice)
- Mít poznatky o své zemi
- Uvědomovat si, že člověk a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí (podporovat či narušovat zdraví, přírodní prostředí i společenskou pohodu)
- Spoluvytvářet pohodu prostředí (cítit se spokojeně a bezpečně)

Kompetence:

- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje, chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí, poznává, že se může mnohému naučit
- zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje, je otevřený aktuálnímu dění
- spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat⁴⁰

Pondělí

Ranní práce s dětmi: uvolňovací cviky pro grafomotoriku. Děti cvičí horní oblouk na velkém archu papíru. Horní oblouk nám znázorňuje horu Blaník, na níž poustevník žil. (viz příloha 2)

Ranní kruh:

Tento týden si děti budeme povídat o Poustevníkovi, který kdysi žil na Malém Blaníku. Věděl by někdo z vás, kdo to byl, nebo kdo to je poustevník? (necháme dětem volný prostor pro rozvíjení komunikačních dovedností, třídění myšlenek,...). Náš scénář se

⁴⁰ ŠVP PV ZŠ a MŠ Louňovice pod Blaníkem

bude odvíjet od poznatků, které již děti mají. Vysvětlujeme nová neznámá slova: poustevník, odlehlé místo, skromnost,...

- Poustevník žil sám na odlehlém místě, věnoval se přemýšlení o životě, náboženství, rozjímal. vzdal se veřejného života, aby žil v souladu s přírodou.

Pohybová chvilka:

Cvičení jógy – jógu cvičíme podle jogínských karet s motivačními obrázky. Hora, slunce, drak, pes, měsíční chůze, kobra, tygříková relaxace.

Rozdělení do center (pondělí – čtvrtek)

Centrum ateliér:

Dokreslování bylinek a těla brouka, nebo vymalovánka bylinek a brouka. Dětem volíme obtížnost úkolu podle jejich dovedností a schopností. (viz přílohy č. 3, 4, 5 a 6, 7, 8 z toho č. 8 je vhodná pro leváky)

Centrum kostky

Zalaminované pytlíčky s číslicí do šesti a znázorněným požadovaným počtem puntíků. Děti na pytlíky pokládají odpovídající počet oříšků, fazolí a jiných větších plodů podle toho, kolik vidí na znaku. (viz příloha č. 9)

Centrum knihy:

Napodobování písma podle předlohy. Pro větší motivaci předškoláků je necháme psát husím brkem namáčeným v tuši. Vytleskávání nových slov, určování počtu slabik. Fonemický sluch, poznávání počáteční a koncové hlásky ve slově.

Centrum domácnost:

Děti v průběhu tří dnů drtí obilí v hmoždíři, abychom mohli ve čtvrtek společně upéci malé bochníčky, aby se děti podělily. Pak mohou ochutnat.

Centrum pro nejmenší:

Děti si prstem dělají cestičky v obilí nasypaném do hlubšího tácu. Obilí mohou v dlaních přesýpat.

Evaluace: děti pomocí smajlíků v kruhu hodnotí uplynulý den

Úterý

Ranní práce s dětmi: uvolňovací cviky pro grafomotoriku na velkém archu papíru. Děti několikrát obtáhnou kruh, který znázorňuje lesní studánku. (viz příloha č. 10)

Ranní kruh:

Charakteristika pro minulý věk. Zeptáme se dětí, zda si umí představit, co všechno nebylo... (telefony, televize, tablety, auta, jak vypadaly silnice, domy...) Že také nebyl vodovod a pro vodu si lidé chodili s nádobami do studní, k potokům, řekám. V té době nebyly ani školy. Děti ani dospělí lidé neuměli číst ani psát. Vzdělání byla výsada jen bohatých lidí, šlechticů nebo duchovních z klášterů. Znovu vysvětlíme nová slova a slovní spojení.

Pohybová chvilka:

Cvičení jógy – jógu cvičíme podle jogínských karet s motivačními obrázky. Hora, slunce, drak, pes, měsíční chůze, kobra, tygříková relaxace.

Středa

Ranní práce s dětmi: uvolňovací cviky pro grafomotoriku na velkém archu papíru. Poustevník žil v lese, jeho příbytek byl skromný, proto dnešní motivační grafomotorické cvičení znázorňuje strom. (viz příloha č. 11)

Ranní kruh:

Dnešní den zaměříme na příbytky lidí ve středověku. Rozhovor můžeme proložit ukázkou některých dětských knih s tematikou středověku. Ptáme se: kde všude lidé dnes mohou bydlet? Jak je tomu po celém světě? Bydlí lidé všude stejně? (panelové domy, mrakodrapy, chýše, iglú, jurty, statky, sruby,...) Který příbytek je podobný tomu, jaký má poustevník?

Pohybová chvílka:

Cvičení jógy – jógu cvičíme podle jogínských karet s motivačními obrázky. Hora, slunce, drak, pes, měsíční chůze, kobra, tygříková relaxace.

Čtvrtek

Ranní práce s dětmi: uvolňovací cviky pro grafomotoriku na velkém archu papíru. Motivační grafomotorické cvičení, které znázorňuje pytlík na bylinky. (viz příloha č. 12)

Ranní kruh:

Čím se živil poustevník? Necháme děti přemýšlet, co asi mohli lidé dřív jíst. Připomeneme, že dříve neměli lidé supermarkety ani obchody. Jedl jen to, co našel v přírodě a musel si dělat stejně jako dnes některá zvířata, zásoby na zimu. Nebo jedl to, co mu přinesli lidé z vesnice. Můžeme zavést rozhovor i o zdravé výživě, nebo vegetariánství. Znovu vysvětlíme nové pojmy.

Pohybová chvílka:

Cvičení jógy – jógu cvičíme podle jogínských karet s motivačními obrázky. Hora, slunce, drak, pes, měsíční chůze, kobra, tygříková relaxace.

Centrum domácnost:

S dětmi odejdeme do školní vybavené kroužkové kuchyně. Zde máme dostatek prostoru pro celou třídu a děti se mohou zapojit, pod dohledem paní učitelek, do přípravy těsta na bochánky z utlučené mouky. Aby bylo těsta dost, použijeme i špaldovou mouku. Aby děti skutečně mohly ochutnat, tak společnou přípravu si uděláme hned po ranním kruhu.

Evaluace: děti v kruhu hodnotí pomocí smajlíků uplynulý den

Pátek

Po příchodu všech dětí do MŠ s nimi odcházíme na celodopolední výpravu na nedaleký Malý Blaník. Cestou děti mohou stavět příbytky pro poustevníka ze spadných větví,

všímají si jedlých plodů kolem. Na Malém Blaníku je přichystán jednoduchý příbytek pro poustevníka. (dlouhé klacky jsou přehozeny batikovanou tkaninou. V různých zákoutích zříceniny kaple jsou rozmístěny ořechy, pytlíky s obilninami a pod „střechou“ jsou rozvěšeny usušené byliny. Požádáme o spolupráci místního občana Františka (který se svým vzezřením poustevníkovi velmi podobá), aby nám byl na hodinu k dispozici v připraveném příbytku.

3 PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU: PÁTRÁNÍ PO STARÉ CHODBĚ

Charakteristika bloku:

Osvojení forem sdělení verbální i neverbální, kultivovaný projev, sounáležitost, ekologie, ochrana prostředí i vlastní osoby, seznamování se s elementárními činnostmi, zachycení detailu, radost z objevování známých i méně známých činností, posilování slušného chování ve vztahu k druhému, učit se tolerovat druhé, posilovat kamarádské vztahy, umět přijímat zodpovědnost svého konání adekvátně ke svému věku.

Vzdělávací cíle

- Osvojení si poznatku o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
- Rozvoj řečových schopností, jazykových dovedností, receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti objevování, a podobně)
- Získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti
- Rozvoj kooperativních dovedností
- Osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí

Výstupy:

- Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku

- Přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit své osobní pokroky (sebehodnocení)
- Vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných či dramatických)
- Osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- Upřednostňovat užívání levé či pravé ruky při kreslení, navlékání korálků, či v jiných činnostech, kde se preference ruky uplatňuje
- Rozvíjet a obohacovat hru podle své fantazie a představivosti
- Spontánně vyprávět zážitky ze svého okolí, z různých vyprávění, či co dítě prožilo příjemného i nepříjemného
- Vyjadřovat fantazijní představy
- Vyprávět příběh s dopomocí obrázků, otázek
- Tvořivě využívat přírodní i ostatní materiály při výtvarných a pracovních činnostech, experimentovat s materiály a využívat výrazové možnosti (vytvářet různé plošné a prostorové útvary, mísit barvy, zkoumat odlišné účinky suchých a vlhkých podkladů)
- Navrhnout další varianty řešení (co by se stalo, kdyby...)
- Experimentovat s výtvarně netradičními materiály
- Využívat tvůrčí a výtvarné techniky
- Improvizovat a hledat náhradní řešení
- Hodnotit druhé, sebe hodnotit vzhledem k aktuální situaci a možnostem
- Přijímat drobný neúspěch (přijímat ho jako přirozenou skutečnost, že se mu někdy něco nedaří), umět přijmout sdělení o případných dílčích nedostacích
- Být schopný se z něho poučit, umět se přizpůsobit změnám
- Vyjádřit a zhodnotit prožitky (co se líbilo a co ne, co a proč ho zaujalo, co bylo zajímavé, překvapivé, podnětné apod.)

Kompetence

- Má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech i proměnách, orientuje se v řádu a dění v prostředí ve kterém žije
- Chápe, že vyhýbat se řešení problému nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je výhodou, uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit
- Chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou, dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování
- Odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem
- Uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat, chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu⁴¹

Tematický celek – sobotní akce pro rodiče s dětmi i širokou veřejnost

Charakteristika: Děti a široká veřejnost se díky této edukační akci budou moci seznámit s historií Podblanicka. Konkrétně vězíci se k pověstem o Malém Blaníku.

Rodiče s dětmi i širší veřejnost se od sobotního dopoledne mohou účastnit turistické akce, zaměřené na historii, dobová řemesla a aktivní spolky z Louňovic pod Blaníkem. Jde o to podle jednoduché mapky projít všechny stanoviště vyznačené na mapě a získat svou aktivní účastí pomyslné klíče, které v závěru odemknou tajemnou chodbu, která má údajně vést z Malého Blaníka až kamsi do Louňovic pod Blaníkem.

Akce je pořádána ZŠ a MŠ Louňovice pod Blaníkem za aktivní spoluúčasti místních spolků. Rybáři, Včelaři (Včelařské muzeum), ČSOP Vlašim – lektor mykologie, TJ Sokol (poskytnutí zámeckých prostor), Městys Louňovice pod Blaníkem (finanční podpora) a místních spoluobčanů.

⁴¹ ŠVP PV, ZŠ a MŠ Louňovice pod Blaníkem

Registrace účastníků a start akce: Na zámeckém nádvoří. Vstupné dobrovolné. V zámeckém podloubí je umístěn stánek s obsluhou, která registruje jednotlivé účastníky, rozdává jim mapky s úkoly (viz příloha č. 13) a papír pro poznámky.

- 1) Klášterní zeď – první úkol, PL klášterní zeď a cesta na Malý Blaník. K dispozici máme dvě varianty obtížnosti pracovního listu. Tedy variantu pro děti ve věku 3 – 4 roky a variantu pro děti ve věku 5 – 6 let. V první, lehčí variantě, děti jen nakreslí cestu kudy vede cesta z kaple sv. Máří Magdalény ke klášterní zdi. V druhém PL děti hledají z výběru tří cest tu nejkratší a tu nejdelší cestu od kaple sv. Máří Magdalény ke klášterní zdi. (viz přílohy 14 a 15)
- 2) Lhota – Kovář s přenosnou výhní – ukázka dobového řemesla. Druhé zastavení na místním označení Lhota, kde uprostřed návsi stojí dobově oblečený kovář s přenosnou výhní. Děti mají možnost kováře sledovat při práci, kdy jim na památku vyrábí tepaný knoflík, který si děti hned odnáší s sebou.
- 3) Rozcestí na úpatí Malého Blaníku – ČSOP – ukázka a rozhovory o mykologii. Třetí zastavení, které je přibližně až po jednom kilometru výšlapu na horu Malý Blaník. Lektor z Českého Svazu Ochránců Přírody má pro děti připraveny ukázky hub a pobytových znamení, kterých si cestou děti, ale i dospělí mohou všimnout.
- 4) Malý Blaník – kaple sv. Máří Magdaleny. Poutní místo na vrcholu Malého Blaníka. Kaple sv. Máří Magdaleny nikdy nebyla dostavěna, ale dodnes je zde zachována její rozvalina. Má tvar osmiúhelníku a v jejím středu už řadu let vyrůstá obří smrk, o němž se traduje, že je největší z celé České Republiky. V kapli je rozmístěno několik stanovišť s dobovými řemesly, které si mohou vyzkoušet jak děti, tak i dospělí.
 - ukázka drátkování, děti si mohou vyrobit jednoduché šperky z drátků a korálků.
 - výroba šperků z přírodnin. Děti si mohou navléct jeřabiny, žaludy a rozstříhanou slámu na hrubou nit.
 - ukázka malování na keramiku. Děti si mohou nabarvit jednoduché keramické předměty
 - výroba ručního papíru. Děti si mohou vyrobit ruční papír a mohou si jej ozdobit vylisovanými rostlinami, nebo semínky (papír se nechá uschnout

na rozvalinách kaple a po ukončení putování a pátrání po staré chodbě si její děti rozeberou na zámecké zahradě, kde bude probíhat beseda)

- jako příjemné překvapení po náročném výšlapu na horu Malý Blaník je pro návštěvníky připraven guláš z kotlíku, který podávají sličné panny v dobových šatech, za dohledu ozbrojených rytířů.

- 5) Louka u Býkovského rybníka – brouci – fotografie hmyzu, pozorování. Na tomto stanovišti si děti mohou prohlédnout zvětšené fotografie státem chráněných rostlin a neméně zajímavý hmyz. To vše se mohou pokusit nalézt na přilehlé louce, kterou procházeli na páté stanoviště.
- 6) Rybník pod Kašparovou chatou – rybáři, PL. Dalším zastavením je rybník pod Kašparovou chatou, který je ve správě místních rybářů. Děti zde mohou volně debatovat s místními rybáři a vyplnit pracovní list, vážící se k tomuto tématu. (viz příloha č. 16)
- 7) Včelařské muzeum – výklad zainteresovaného včelaře, PL- najdi královnu matku. Dalším zastavením je otevřené místní muzeum Včelařství, kde si naši účastníci mohou prohlédnout celou expozici a najít královnu matku v opravdovém úlu. Komu se to nepodaří, vyplní náš pracovní list. (viz příloha č. 17)

Po splnění všech sedmi „úkolů“ se na nádvoří odvážným dětem odemkne za pomoci sedmi získaných klíčů, které účastníci dostávají za absolvovaná stanoviště, tajná chodba v zámeckém sklepení. Sklep je vyzdoben svíčkami a v jedné z temných uliček kamenného sklepení čekají za stolem osvětleným loučemi rytíři z Blaníka. Děti se mohou podepsat na ohořelý arch papíru brkem namočeným v tuši a ti menší obtisknou svůj prst začerněný uhlem.

Po návratu všech účastníků pátrání čeká na zámecké zahradě příjemné posezení u ohně. Je možné si opéci špekáčky, zaspívat písničky v doprovodu kytary, prohlédnout si louňovské kroniky a zapojit se do besedy s pamětníky Louňovic pod Blaníkem.

4 PŘÍPRAVA TEMATICKÉHO CELKU V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU: POKLADY BLANÍKA

Charakteristika bloku: rozlišování základních geometrických tvarů, rozvoj fantazie, rozvoj postřehu, rozvoj pozornosti, rozvoj orientace, upevňovat získané vyjadřovací schopnosti, rozvoj slovní zásoby, rozvoj zrakové paměti, procvičování sluchového vnímání, procvičování soustředění, rozvoj logického uvažování, rozvoj představivosti, procvičování hbitosti, seznámení s českými tradicemi a pověstmi, rozvíjet pěkný vztah k rodnému místu.

Vzdělávací cíle:

- Ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí
- Rozvoj kultivovaného projevu
- Vytváření základů pro práci s informacemi
- Získávání relativní citové samostatnosti
- Seznamování se s pravidly chování ve vztahu k druhému
- Vytváření povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- Osvojení si dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- Rozvoj environmentálního vnímání

Výstupy:

- Mít povědomí o některých způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- Rozlišovat některé obrazové symboly a porozumět jejich významu a funkci
- Chápat prostorové pojmy a elementární časové pojmy
- Podílet se na organizaci hry a činnosti
- Vyníout volní úsilí, soustředit se na činnost i její dokončení
- Uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je

- Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných, pracovních činností a technik
- Porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé, přizpůsobovat se jim
- Chovat se přiměřeně a bezpečně ve známém prostředí (např. ve školním prostředí, na hřišti, v přírodě)
- Znat a dodržovat základní pravidla chování na chodníku a na ulici (dávat pozor při přecházení)
- Rozpoznat některé grafické znaky s abstraktní podobou (např. zná některé číslice, písmena,...)
- Objevovat význam ilustrací, soch, obrazů a jiných uměleckých předmětů
- Poznat napsané své jméno, podepsat se tiskacím písmem, popř. graficky označit svůj výtvar (např. použít nějaký symbol)
- Napodobit některé základní geometrické znaky a tvary (čára svislá, čára vodorovná, křížek, vlnovka, kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník,...)
- Napodobit některá písmena a číslice
- Rozlišovat vpravo – vlevo na vlastním těle
- Rozlišovat a používat základní prostorové pojmy (např. dole, nahoře, uprostřed, před, za, pod, nad, uvnitř, u, vedle, mezi, nízko, vysoko, na konci, na kraji, vpředu, vzadu, blízko, daleko, dopředu, dozadu, nahoru, dolů, ...)
- a těchto pojmů běžně užívat
- Orientovat se v časových údajích v rámci dne (ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer)
- Rozlišovat základní časové údaje, uvědomit si plynutí v čase (např. dnes, zítra, dny v týdnu,...)
- Rozlišovat roční období i jejich typické znaky
- Umět se rozhodovat o svých činnostech (samostatně se rozhodovat, co udělat, co neudělat, jak se zachovat, co odmítnout, čeho se neúčastnit)
- Přijmout roli ve hře (např. jako organizátor, jako pozorovatel, jako spoluhráč)
- Nebát se požádat o pomoc, radu
- Odložit splnění osobních přání na pozdější dobu
- Přijmout povinnost, soustředit se na činnost a samostatně ji dokončit

- Plnit činnosti podle instrukcí
- Spoluvytvářet prostředí pohody
- Vědět, že se stále něco děje, že všechno kolem plyne, vyvíjí se a proměňuje, běžně proměnlivé okolnosti v mateřské škole vnímat jako samozřejmé a přirozeně se tomuto dění přizpůsobovat

Kompetence:

- Problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti, postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje, spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací, hledá různé možnosti a varianty (má vlastní nápady), využívá při tom dosavadních zkušeností, fantazii a představivost
- Dovede využít běžné komunikativní a informativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knihy, encyklopedie, ...)
- Ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje, je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy⁴²

Týdenní příprava

Pondělí

Ranní práce s dětmi:

společně s dětmi vytvoříme plastickou maketu hory Blaník. Velký arch tvrdšího papíru nabarvíme vodovými barvami tak, aby svou skladbou barev připomínal lesní porost. Necháme zaschnout, potom důkladně namačkáme do tvaru hory a polijeme klovatinou. Pracujeme na igelitové podložce nebo na plastovém tácu, který je možné přenést i s horou Blaník na výstavu do chodby, nebo na schodiště MŠ.

Grafomotorický arch papíru – každé dítě postupně obkreslí vlnovku, která symbolizuje místní řeku Blanici. Jde o uvolňovací cvik pro celou paži. (viz příloha č. 18)

⁴² ŠVP PV ZŠ a MŠ Louňovice pod Blaníkem

Ranní kruh:

Rozvíjení předčtenářské gramotnosti – přečtení pověsti o otevření Veřejové skály na Velkém Blaníku, na Velký pátek před Velikonocemi. O tom, jak do ní vešla děvečka z nedalekých Louňovic a měla za úkol uklízet pod koňmi. To se jí dařilo, protože byla děvče pracovitě. Za odměnu dostala pytel plný suchého listí. To však domů nedonesla a ještě v lese jej vysypala. Doma však v pytli našla jeden proměněný zlaťák. Jak si pak vyčítala, že neuposlechla rady urozeného pána ze skal, který jí říkal, ať se do pytle podívá až doma.⁴³

Motivace:

Filozofujeme s dětmi na téma: proč se dříve schovávaly poklady? Necháme děti uvažovat nad tím, proč, z jakého důvodu by schovaly něco, co je pro ně cenné, co pro ně má velký význam.

Pokračujeme v otázkách: existovaly poklady? Necháme děti uvažovat, zda si myslí, že existují poklady, zda někdo nějaký může najít i dnes a co by takový poklad mohl být? Starožitná váza, měšec peněz, zlaťáky, drahokamy, stará krásná kniha, obraz,... Připomeneme, že pro mnoho lidí mají cenu jiné věci, které se nedají zavřít do truhlice. Jako je dobré srdce, moudrost, ochota pomoci druhému,... v takovém případě může být pro někoho pokladem i druhý člověk, který má tyto vlastnosti.

Hmatová hádanka – v neprůsvitném pytli máme schované předměty dětem dobře známé, nejlépe takové, které jsme vzali přímo ve třídě (kostka, míček, talířek pro panenky, autíčko,...). Děti, sedící v kruhu postupně nebo náhodně tahají z pytlíku. Nejprve si však věc musí ohmatat, poté nám řeknou, co si myslí, že drží v ruce a až potom předmět vytáhnou z pytlíku.

Rozdělení do center (pondělí – čtvrtek)

Centrum ateliér:

Výroba středověkého poháru z PET lahví. Odstraníme víčko a odřízneme PET lahev v největším zaoblení pod závitěm. Pro jeden pohár potřebujeme dvě takto upravené PET lahve. Izolepou spojíme dvě lahve k sobě u závitě. Můžeme

⁴³ EISLEROVÁ, Jana. Staré pověsti české. 1. vyd. Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0861-5.

libovolně ozdobit natřením temperou, nalepením barevného krepového papíru (kuličky z krepového papíru mohou znázorňovat drahokamy).

Centrum objevy:

Ražení mincí do tvrdnoucí hmoty. Jako raznice postačí silnější větev nebo rozpůlená brambora. Nejprve děti z hmoty vyválčí kuličku, kterou pak dřívkem vytlučou v minci. Necháme do druhého dne zaschnout (pokud bychom chtěli mít na minci nějaký ornament, než začneme kuličku roztloukat, přikryjeme ji nejlépe záclonou se vzorem, nebo jinou tkaninou s plastickým vzorem).

Centrum kostky:

Předmatické představy – truhlice s pokladem – otevřená truhlice v sobě ukrývá poklad. Děti do ní vloží tolik drahokamů (barevných kamínků, nebo jiných přírodnin) kolik vidí puntíků na jejím čele. (viz příloha č. 19)

- Geometrické tvary – Louňovický zámek, PL kde děti mají za úkol spočítat věže, okna, najít geometrické tvary na obrázku a potom si mohou obrázek vybarvit. (viz příloha č. 20)

Centrum knihy:

Klíč k truhlici – děti cvičí zrakovou perцепci. Mají za úkol najít totožný klíč k truhlici s pokladem, jaký je nakreslený na jejím čele. Vybrané klíče jsou nakreslené pod truhlicí. (viz příloha č. 21)

Centrum pro nejmenší:

Děti přiřazují různobarevné malé míčky (z plsti) do stejně různobarevných přihrádek v kartonu od vajíček. Děti si cvičí špetkový úchop a barvocit.

Práce pro úspěšné:

Pro děti, které jsou v centrech rychleji hotové, máme připraveno i Podbnanické pexeso. Jde o klasické karty pexesa, které nechal vytisknout městy Louňovice pod Bláníkem. Jsou zde na fotografiích zachyceny historické stavby, chráněné květiny a jiné zajímavosti přímo z našeho okolí.

Evaluace: děti za pomoci obrázků na magnetce hodnotí své uplynulé aktivity na magnetickou tabuli.

Úterý

Ranní práce s dětmi:

Děti si pastelkami vybarví rytíře sedícího na koňském těle. Obrázek si vystřihnou a na místo nohou dítě přicvakne prádelní kolíčky. (kolíčky nasadí na vystřižený obrázek v místě, kde koni chybí nohy), docílíme tím toho, že obrázek nám bude stát sám a my ho můžeme vložit k naší hoře Blaník. Společně tak vytvoříme celé Blanické vojsko sv. Václava.

Grafomotorický arch papíru – děti postupně obtahují dva horní oblouky a k nim připojenou vlnovku. Obrázek znázorňuje obě hory Blaník a řeku Blanici. Jde o uvolňovací cvik pro celou ruku. (viz příloha č. 22)

Ranní kruh:

Předmatické dovednosti – tento týden v centrech máme k dispozici barevné kamínky, nebo skleněné kamínky, které mají symbolizovat poklad. Ty využijeme při ranní hře, kdy s dětmi cvičíme vnímání barev. Podle barvy kamínku děti ve třídě najdou libovolný předmět stejné barvy. Hru začínáme slovy: „ Najdi mi najdi,.... něco žlutého.“

Zraková hádanka – osm předmětů z „pokladu“ rozložíme na koberec v kruhu. Dětem dáme možnost pozorně si prohlédnout tyto věci z pokladu. Pak nepozorovaně odstraníme jeden nebo dva předměty. Děti o tom nesmí vědět, proto je odstraníme pod neprůsvitným šátkem. Poté šátek odstraníme a děti by měly poznat, který z předmětů mezi věcmi chybí.

Středa

Ranní práce s dětmi:

Klíč – hlavolam. Děti musí najít způsob, jakým lze vyndat klíč ze zámkové dírky. Jde o hlavolam pro předškolní děti, který je dostatečně velký, aby se s ním dětem dobře manipulovalo. Klíč má na sobě různě dlouhé špalíky, které jsou umístěné na tělu klíče v různých směrech. Děti správným natáčením klíče v zámku postupně vytahují celý klíč.

Grafomotorický arch papíru – měšec, na velkém archu papíru děti jedním tahem obtahují siluetu měšce. Jde o uvolňovací cvik pro celou paži. (viz příloha č. 23)

Ranní kruh:

Dnes využijeme k práci s dětmi zjednodušenou mapu Louňovic pod Blaníkem a obou hor Blaníků, Veřejové skály a cesty k tomu, abychom s dětmi procvičovali orientaci v prostoru, ale i na ploše. Dáváme dětem slovní úkoly, kde mají určit co na mapě je nahoře, co dole, kdo je první, kdo poslední, co je vedle apod. (mapu jsme používali pro práci s nejmenšími v týdenním bloku Putování za sv. Václavem)

Sluchová hádanka – do košíku si připravíme několik věcí denní potřeby, které jsou dětem dobře známé. Např. dva kamínky, dvě skleničky, lžičku, nůžky, atd. Dětem zamezíme, aby předměty viděly. Hádanku budeme provádět např. za skříňkou, tak, aby děti neviděly co se děje. Mohou se spoléhat pouze na svůj sluch. Paní učitelka manipuluje s jednotlivými předměty, např. ťuká kamínky o sebe, stříhá nůžkami, ťuká skleničkami o sebe, míchá lžičkou ve sklenici,... Děti musí poznat, jakou činnost provádíme.

Čtvrtek

Ranní práce s dětmi:

Magnetické kuličky – stolní hra, při které děti pomocí magnetické tužky vedou kovovou kuličku v labyrintu od jednoho konce hrací plochy k druhému.

Ranní kruh:

Postupné odkrývání pokladu – do velkého šátku vložíme šperk, předmět, který se dobře hodí do našeho týdenního povídání o pokladech. A složíme jej po menších dílech na požadovaný tvar. Šátek i s překvapením položíme doprostřed kruhu a necháme děti, aby každé z nich odkrylo kousek tajemství. Děti mohou udělat se šátkem jen jeden drobný pohyb.⁴⁴

Hra na schovávanou – ve třídě se s dětmi domluvíme na tom, co budeme chovávat. Děti pošleme s druhou paní učitelkou na chodbu a zatím daný předmět schováme tak, aby alespoň z části byl vidět. Děti zavoláme zpět a ty hledají po třídě. Podmínkou však je, že děti při této hře nemluví a jakmile předmět spatří, sednou si na zem bez toho, aby jakkoli upozorňovaly, kde se předmět nachází. Obměnou je, že předmět schovávají sami děti (většinou předškoláci tuto činnost zvládnou).

Pátek

Po příchodu všech dětí do mateřské školy s dětmi odcházíme na předem domluvenou prohlídku místního Muzea Podblanicka. V muzeu děti mohou spatřit drobné středověké šperky, hliněné nádoby a několik mincí ze skutečného podblanického pokladu, který našel místní starousedlík, na začátku 20. stol., když si chtěl po práci odpočinout na úpatí Velkého Blaníka ve stínu stromů.

⁴⁴ inspirace z přednášky E. Svobodové, Dramatické činnosti v MŠ, 24. 11. 2017

REFLEXE TEEMATICKÝCH CELKŮ

V mé práci s dětmi předškolního věku se mi skutečně osvědčily tři důležité poznatky, které jsem si v průběhu studia na JČU v Českých Budějovicích osvojovala. Je to prostor pro samostatnost, dobrovolnost v zapojení se do činností a hodnoty, které jsou dětem v průběhu vzdělávání a výchovy předkládány.

Vedení k samostatnosti jsem přivítala a skutečně dětem nečiní problém se více samostatněji zapojovat do činností, kterými jsme v průběhu roku procházely. Dětem byl dán dostatečný prostor pro jejich samostatnost a to jak v oblasti samoobslužných činností (příprava svačin, oblékání, hygiena), tak i ve výchovně-vzdělávacích aktivitách (v centrech aktivit vzdělávacího programu Začít spolu, si samy připravovaly pomůcky pro tyto činnosti a činnosti samotné plnily samostatně – menší děti s dopomocí, nebo pouhou ukázkou, jak činnost vést a dokončit). Dobrovolnost zapojení se do všech vzdělávacích činností probíhala spontánně a děti se po vhodných motivačních aktivitách více či méně zapojovaly. Některé z nich zvolily „pouze“ roli přihlížejícího aktéra či pozorovatele, ale při závěrečné evaluaci bylo patrné, že jejich pobyt v mateřské škole byl přínosný. V hodnocení průběhu dne si děti vybíraly převážně „usměváčky“, jen na začátku školního roku se občas některému přihodilo, že jeho den v mateřské škole nebyl podle jeho představ a zvolily si „mračouna“. S tímto problémem jsem pracovala v evaluačním kruhu a hovořila jsem s dětmi o tom, co bylo příčinou jejich špatného dojmu z pobytu mateřské školy. Většinou šlo o organizační záležitost spojenou s ukončením činnosti a zahájení činnosti jiné, např. ukončení pohybových her a následný společný odchod na svačinu. Mám-li se vyjádřit k hodnotám, které si děti upevňovaly, nebo se s nimi jen seznamovaly, byla jsem nejvíce překvapena při dětském filozofování o tom, co pro ně znamená poklad. V prvních slovech se zrcadlila dnešní materialistická doba a děti jmenovaly hmotné věci a předměty, které jsou obrazem majetku a jeho vlastnictví. U některých z nich se mi bohužel nepodařilo, aby samy přemýšlely nad neuchopitelným bohatstvím člověka jako je láska, přátelství, dovednosti člověka, jeho smýšlení apod. U další části dětí jsem přesvědčena, že svůj názor změnilo jen proto, že ve mně viděly zklamání

z jejich odpovědí. Jen malá část dětí pochopila, co jsou skutečné životní poklady. Toto shrnutí beru jako svou velkou výzvu pro další zaměření své práce s předškolními dětmi.

Celkově jsem vděčná za možnost pracovat s nimi za pomoci prožitkové pedagogiky. Jak píše Svobodová, Švejdová v publikaci *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*, tak i já jsem došla ke stejným závěrům, které tuto tezi potvrzují. Přirozenost dětí by neměla být potlačována, ale mělo by se umět na ní stavět a pracovat s ní a dále jí rozvíjet, aby děti vyrůstaly v zdravě chápající, citlivé, ohleduplné bytosti, kterým záleží na svých blízkých, na místě kde žijí,⁴⁵ životním prostředí, ... Aby se dokázaly dobře orientovat ve změti světa, v jeho záludnostech.

I když samotná realizace těchto vzdělávacích bloků je náročnější než prvotní plánování, vždy jsem odcházela z práce s pocitem naplnění a snad i zadostiučinění tomuto oboru, který nebyl vždy mou profesí. Ačkoliv ne vždy se mi podařilo naplnit všechny vytyčené cíle u všech dětí, alespoň jsem dosáhla jejich nastínění.

⁴⁵ SVOBODOVÁ, Eva., ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

ZÁVĚR

Chtěla bych svou bakalářskou práci zpřístupnit všem předškolním pedagogům, aby v ní našly inspiraci pro svou práci s dětmi. Pověsti jsou nevyčerpatelným tématem, které lze využít i při vzdělávání. Nemusíme čekat do dospělosti, abychom si přečetli řadu zajímavých publikací. Můžeme využít hru a vědomosti předávat dětem. Můžeme využít jiné české báje a pověsti a dětem přiblížit dávnou historii naší krásné České země. Zasloužit se o to, aby jejich životní hodnoty byly kvalitní. Aby si i děti byly vědomy důležitosti krajiny, jejího rázu, jejího propojení s minulostí.

Při realizaci uvedených výchovně-vzdělávacích témat jsem se setkávala se zajímavými lidmi, kteří mají stejný cíl: učinit dětský život šťastným a plnohodnotným. Podařilo se mi navázat spolupráci s manažerkou Místního akčního plánu a pro další rok vzdělávání předškolních dětí se nám snad podaří zrealizovat akce ve větším měřítku, otevřené široké veřejnosti. Vždyť o tom vzdělávání taky je. Vzdělávání by nemělo ustrnout v bodě, kdy jsme se něco naučili, něco víme. Vzdělávání je nekončící proces a to především pro pedagoga. Měli bychom se při něm setkávat i s řadou „zapálených“ lidí, kteří mají podobné cíle. Hlavním cílem je spokojené dětství. A to všude, i v mateřské škole.

Svůj přínos práce vidím v tom, jaké ohlasy z řad dětí, ale i jejich rodičů, se ke mně dostaly. Děti samotné mi byly velkou inspirací a jejich rozzářené obličejové velké poděkováním. Téma Podblanické pověsti v předškolním vzdělávání jistě není vyčerpané. Během zpracování pověstí Podblanicka mne napadla ještě jiná lokalita poblíž Louňovic pod Bláníkem, která má svou historii a která je zpracovaná pro starší turisty či dospělé, ale v předškolním vzdělávání se neobjevuje. Chtěla bych svou práci dále využít při vzdělávání dětí a to nejen předškolních.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

BÍLEK, Radko. Tajemní blaničtí rytíři. 1. vyd. Praha: Maroli, 2001. ISBN 80-86453-01-4.

ČAPKOVÁ, Dagmar. Předškolní výchova v díle J. A. Komenského. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968. ISBN neuvedeno

EISLEROVÁ, Jana. Staré pověsti české. 1. vyd. Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0861-5.

JEŽEK, Bohumil. Vyprávělo se. 1. vyd. Olbramovice: Tria v.o.s., 2007. ISBN neuvedeno

KUPCOVÁ, Zuzana., NÁDVORNÍKOVÁ, Hana., RŮŽIČKOVÁ, Veronika., SVOBODOVÁ, Eva., VONDRUŠKOVÁ, Alena. Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání. 1. vyd. Praha: Raabe, 2016. ISBN 978-80-7496-292-9.

MATĚJČEK, Zeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

MATĚJČEK, Zdeněk. Rodiče a děti. 2. vyd. Praha: Avicenum, 1989. ISBN neuvedeno.

MERTIN, Václav. Výchovné maličkosti. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-857-9.

SVOBODOVÁ, Eva., a kol. Vzdělávání v mateřské škole. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

SVOBODOVÁ, Eva., ŠVEJDOVÁ, Hana. Metody dramatické výchovy v mateřské škole. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

ŠIRCOVÁ, Ivana. S dětmi v přírodě. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-201-0.

ŠVP PV, ZŠ a MŠ Louňovice pod Blaníkem

WENIG, Adolf. Blaník Věvec pověstí a dějinných příběhů. 8. vyd. Klatovy: Amlyn, 1992. ISBN 80-901316-6-2.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Lou%C5%88ovice_pod_Blan%C3%ADkem

<http://www.lounovicepodblanikem.cz/historie-fakta.php>

<http://www.ceskasibir.cz/dok/d450.php>

<http://lounvicepodblanikem.cz/historie-fakta.php?ctg=9>

<http://lounvicepodblanikem.cz/historie-fakta.php?ctg=10>

http://janibu1.rajce.idnes.cz/Patrani_po_stare_chodbe_6._a_7._zari_2013/

https://www.obrazky.cz/?q=svat%C3%BD+v%C3%A1clav#utm_content=lista&utm_term=svat%C3%BD%20v%C3%A1clav&utm_medium=link&utm_source=search.seznam.cz&id=7c3dec9ffae74210

<https://mapy.cz/zakladni?x=14.8587151&y=49.6364975&z=13&source=muni&id=3518>

SEZNAM PŘÍLOH

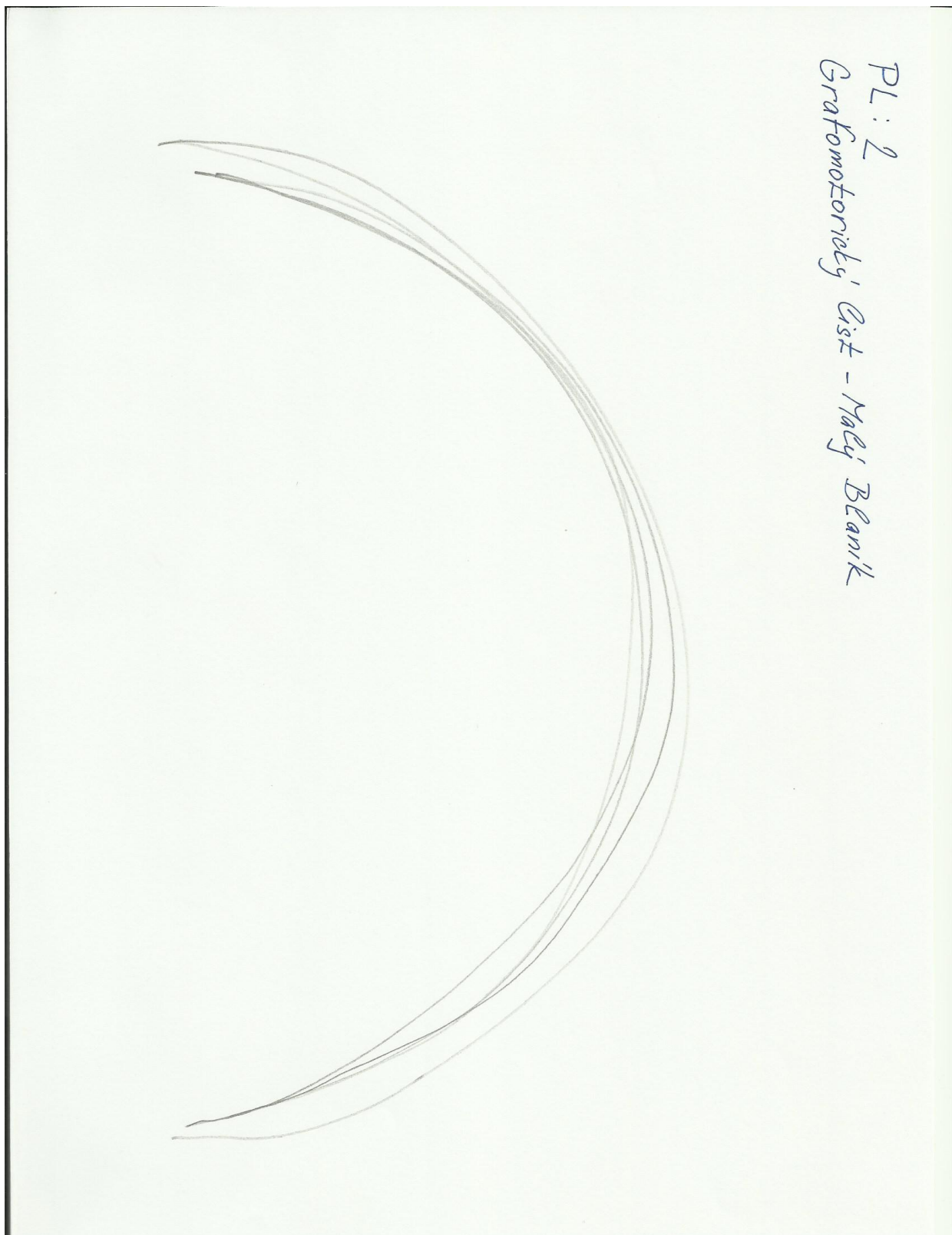
- č.1 Putování za svatým Václavem na Velký Blaník (obrázek sv. Václava)
- č.2 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – grafomotorický list
- č.3 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – vymalovánka (brouk)
- č.4 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – vymalovánka (bylina)
- č.5 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – vymalovánka (bylina)
- č.6 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – domalovánka (brouk)
- č.7 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – domalovánka (bylina)
- č.8 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – domalovánka (bylina)
- č.9 Pracovní list – předmatematické dovednosti
- č.10 Grafomotorický list (studánka)
- č.11 Grafomotorický list (strom)
- č.12 Grafomotorický list (pytlík s bylinami), fotografie (výprava na Malý Blaník za poustevníkem)
- č.13 Mapa Pátrání po staré chodbě
- č.14 Grafomotorický list
- č.15 Pracovní list – orientace v prostoru
- č.16 Pracovní list – předmatematické dovednosti
- č.17 Pracovní list – zraková percepce, fotografie (Pátrání po staré chodbě)
- č.18 Poklady Blaníka – grafomotorický list
- č.19 Poklady Blaníka – předmatematické dovednosti
- č.20 Poklady Blaníka – předmatematické dovednosti
- č.21 Poklady Blaníka – zraková percepce
- č.22 Poklady Blaníka – grafomotorický list
- č.23 Poklady Blaníka – grafomotorický list

Příloha č.1 Putování za svatým Václavem na Velký Blaník (obrázek sv. Václava)

Centrum objevy - Sv. Václav, rozstříháme dle obtížnosti adekvátně věku dětem

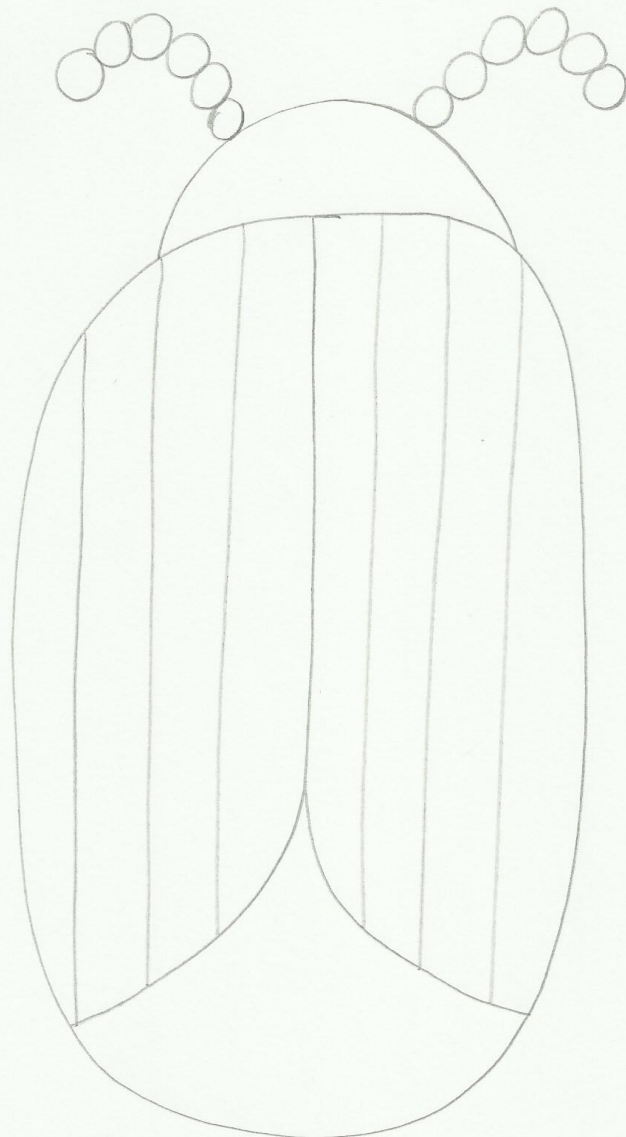
Příloha č.2 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – grafomotorický list

PL: 2
Grafomotorický list - Malý Blaník

PL: 3

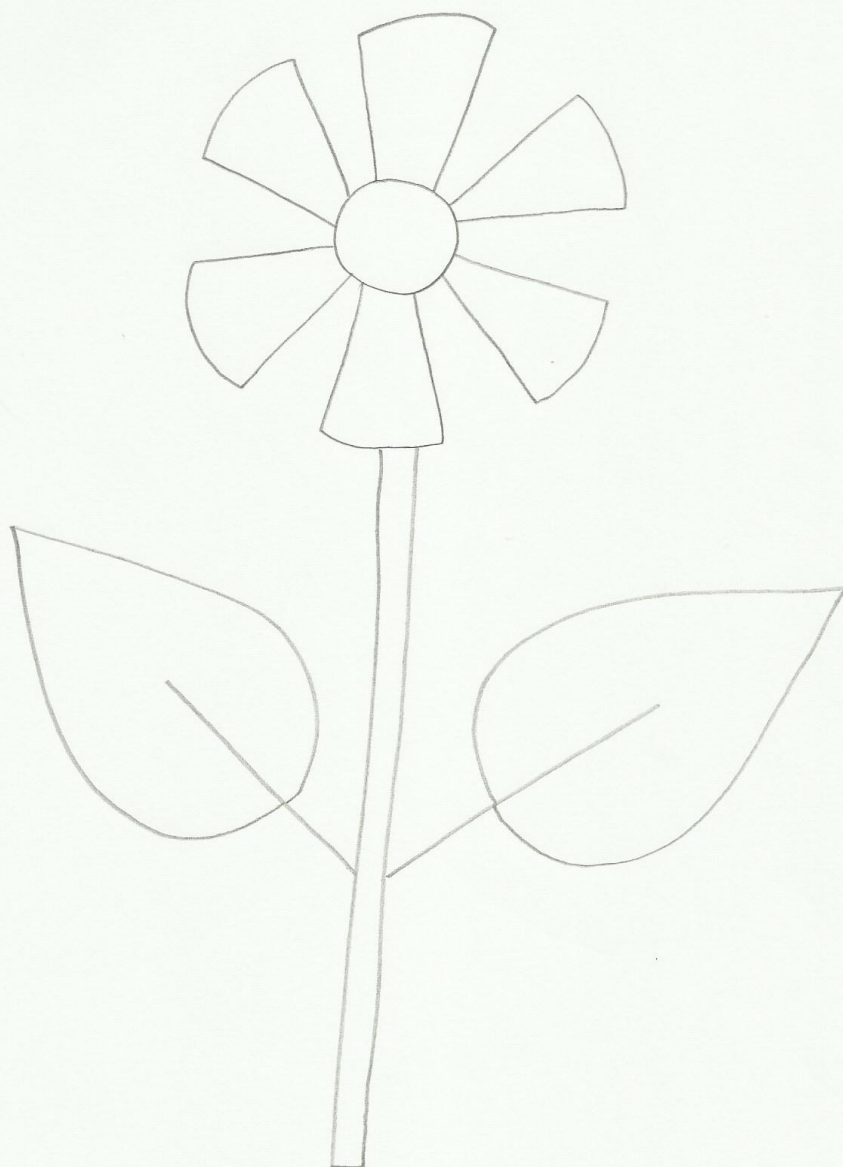
Vymalovánka - Brouk (3-4 roky)

Příloha č.4 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – vymalovánka (bylina)

PL: 4

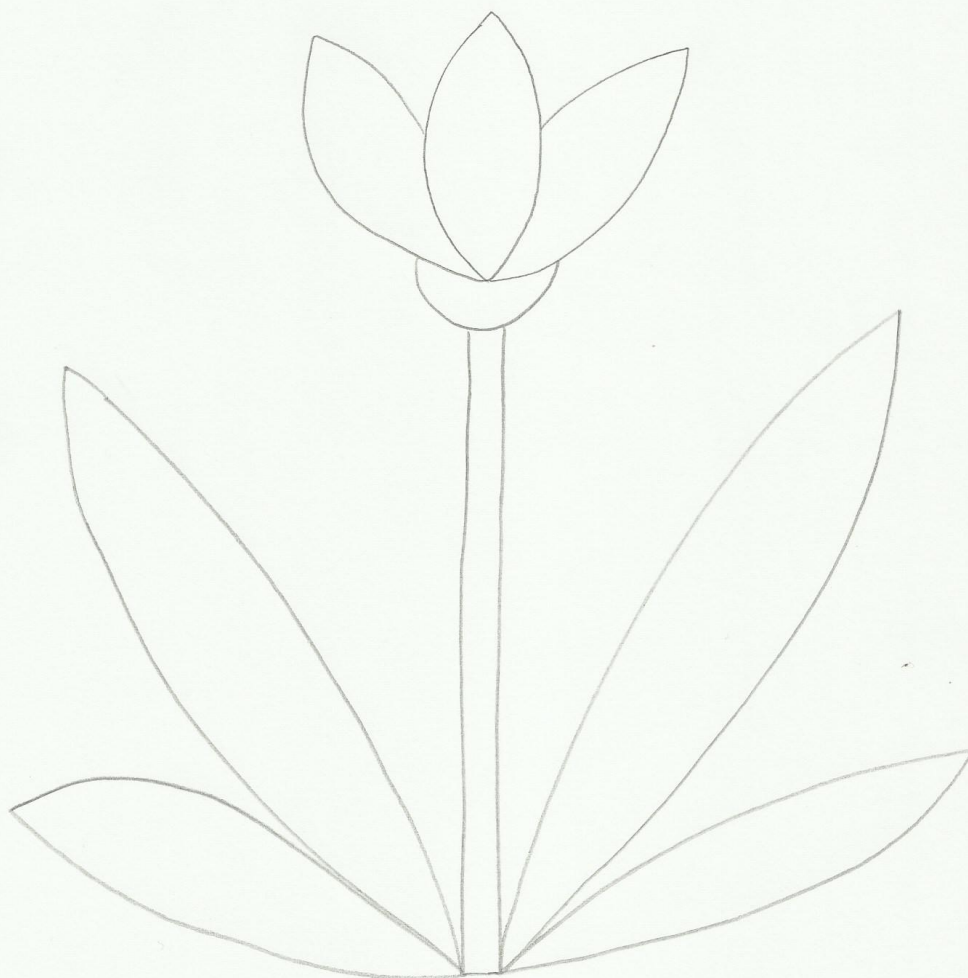
Vymalovánka - bylina (3-4 roky)

Příloha č.5 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – vymalovánka (bylina)

PL: 5

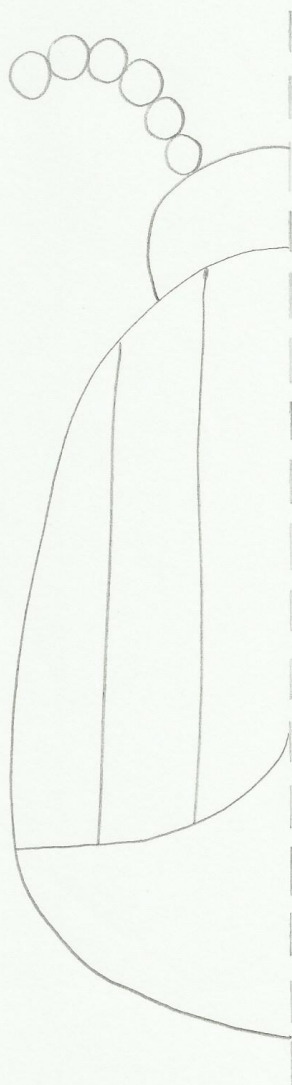
Vymalovánka - bylina (3-4 roky)

Příloha č. 6 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – domalovánka (brouk)

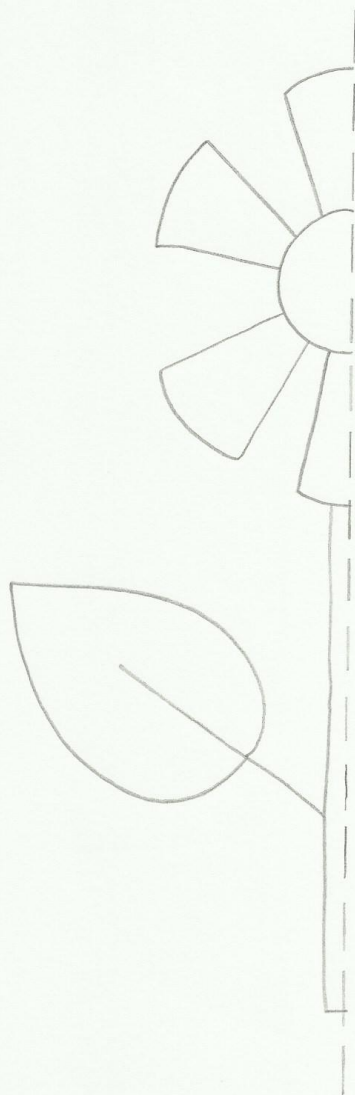
PL: 6

Domalovánka - Brouk (5-6 let)

PL: 7

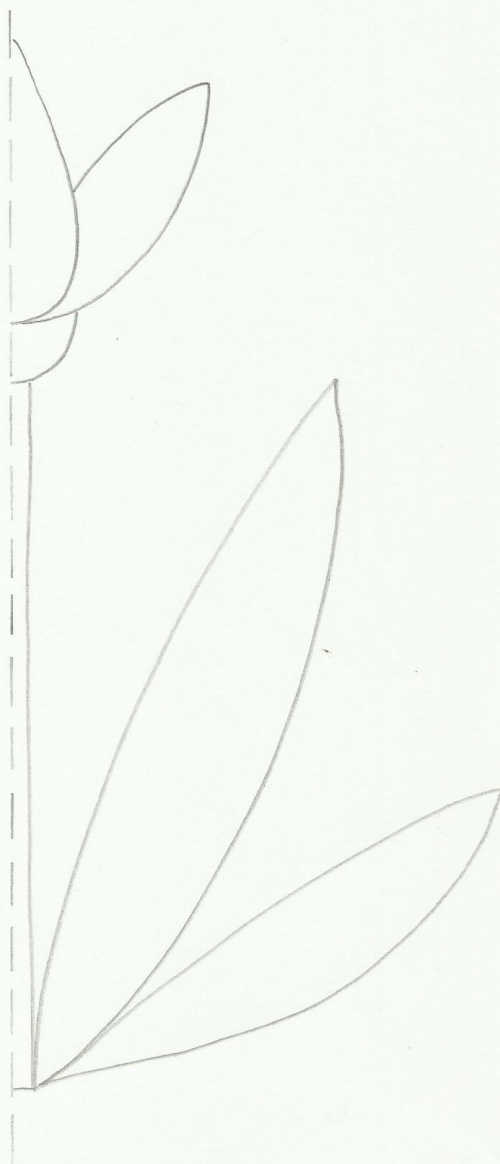
Domalovánka - Bylina (5-6 let)

Příloha č. 8 Výprava na Malý Blaník za poustevníkem – domalovánka (bylina)

PL: 8

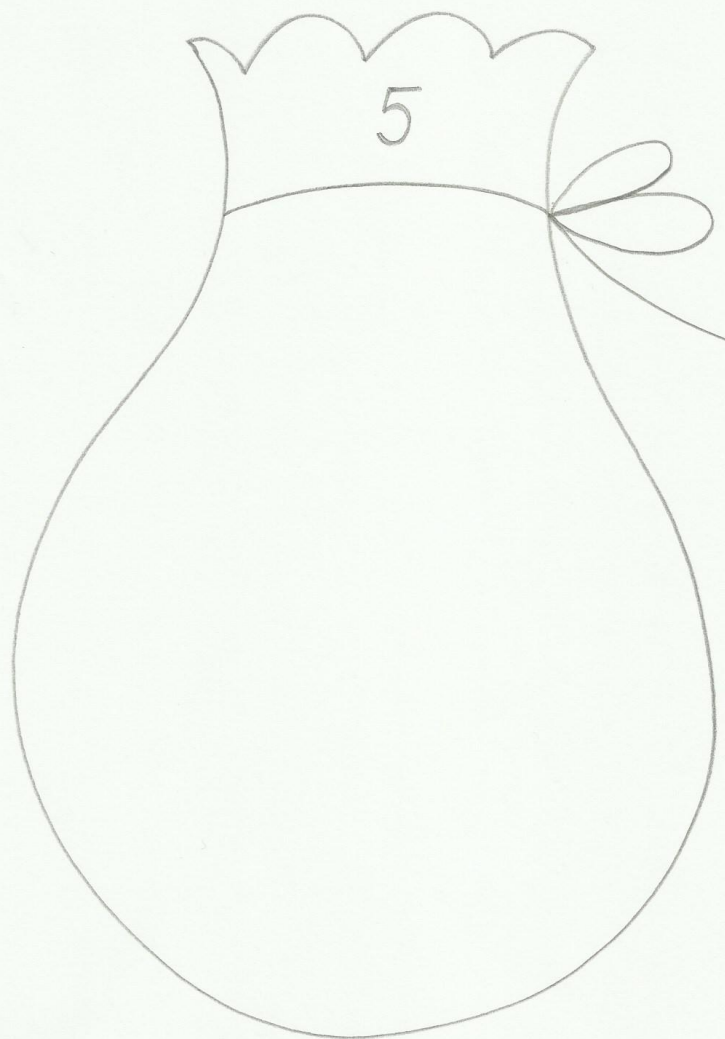
Domalovánka - Bylina (5-6 let)

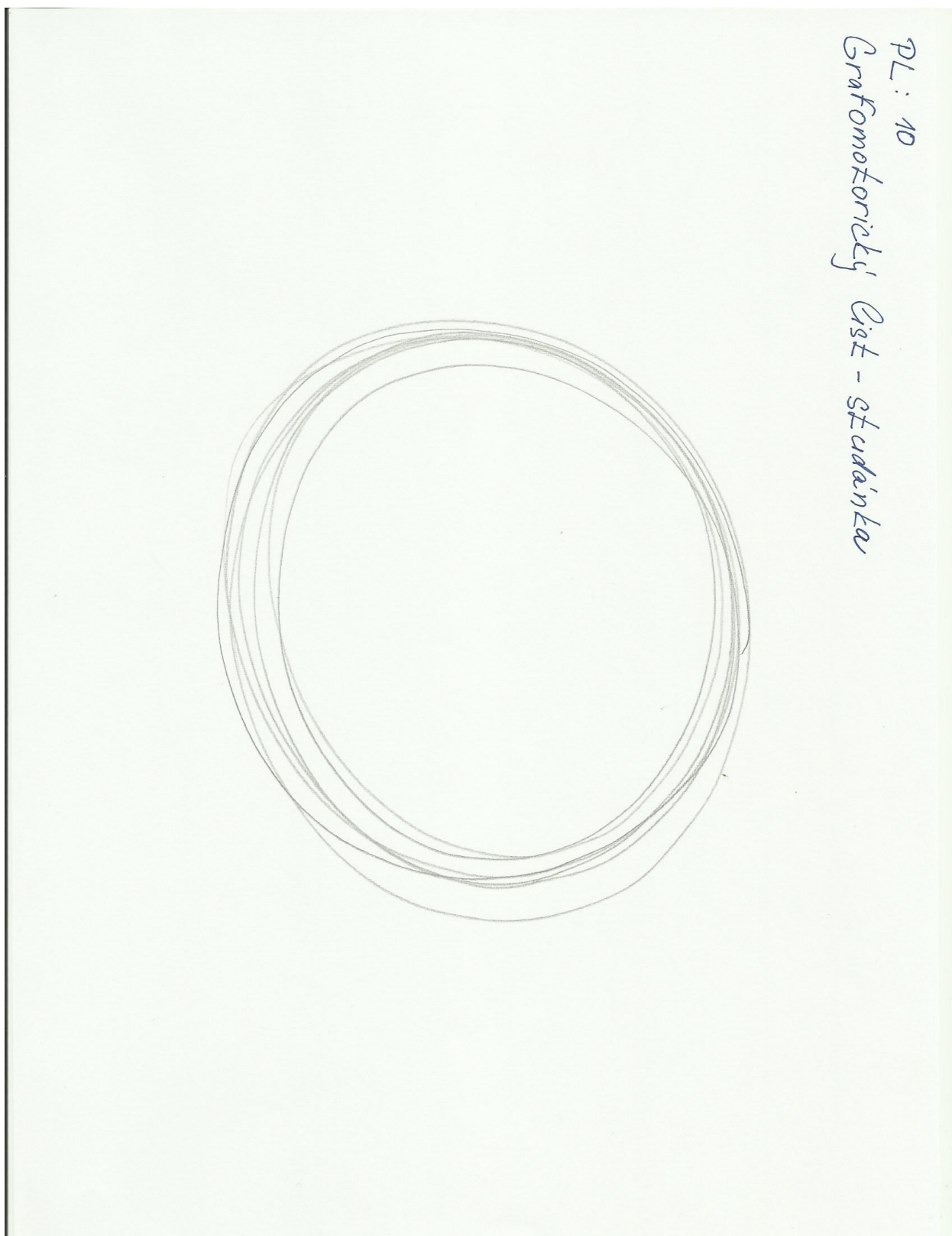
Příloha č. 9 Pracovní list – předmatematické dovednosti

PL: 9

Předmatematické dovednosti - přiřad' do pytlíku
kolik plodů, kolik vidíš puntíků

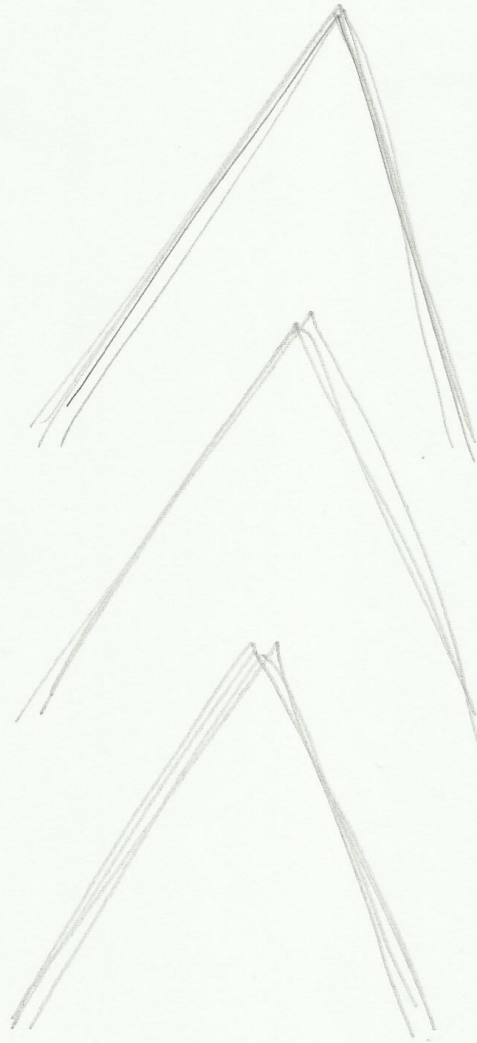
Příloha č. 10 Grafomotorický list (studánka)

Příloha č. 11 Grafomotorický list (strom)

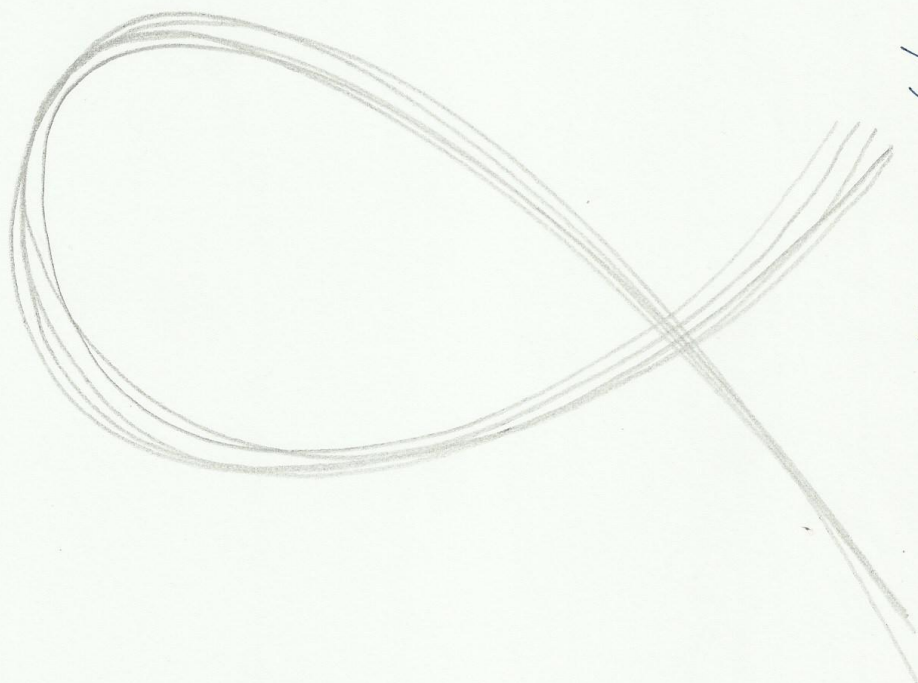
PL: 11

Grafomotorický list - strom

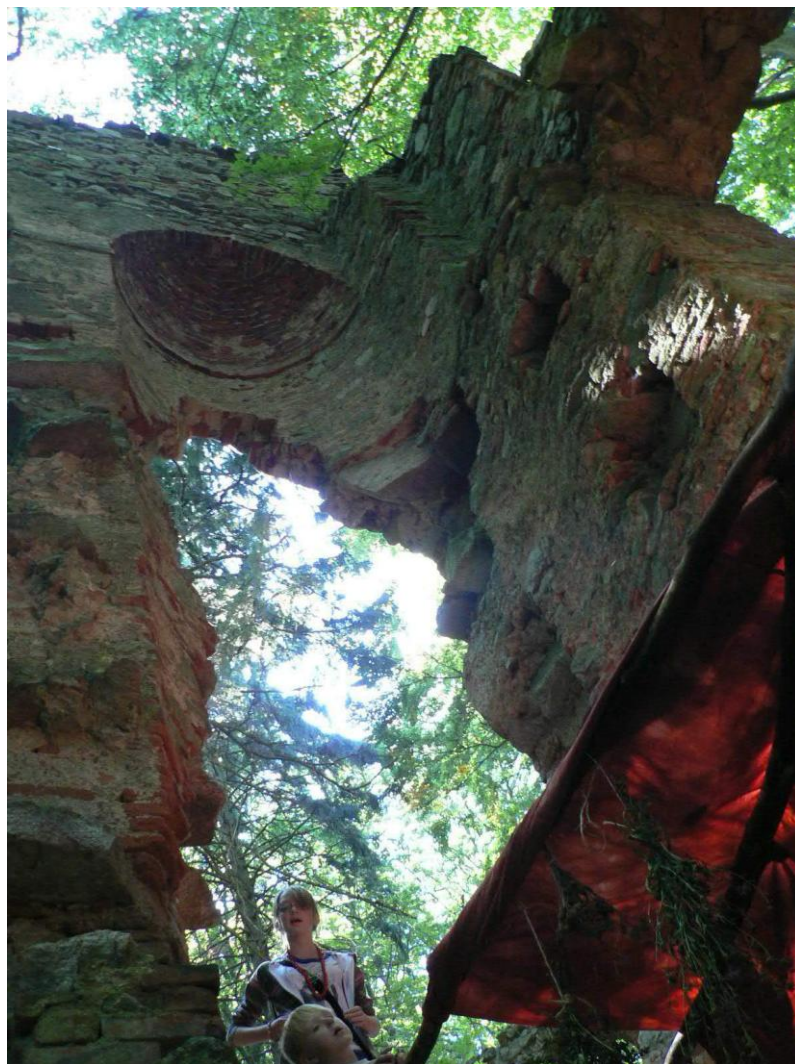

Příloha č. 12 Grafomotorický list (pytlík s bylinami)

PL: 12
Grafomotorický list - pytlík s bylinkami

Fotografie: výprava na Malý Blaník za poustevníkem:

Příloha č. 13 Mapa Pátrání po staré chodbě

Jeden z orientačních bodů mapky:

Příloha č. 14 Grafomotorický list

PL: 14

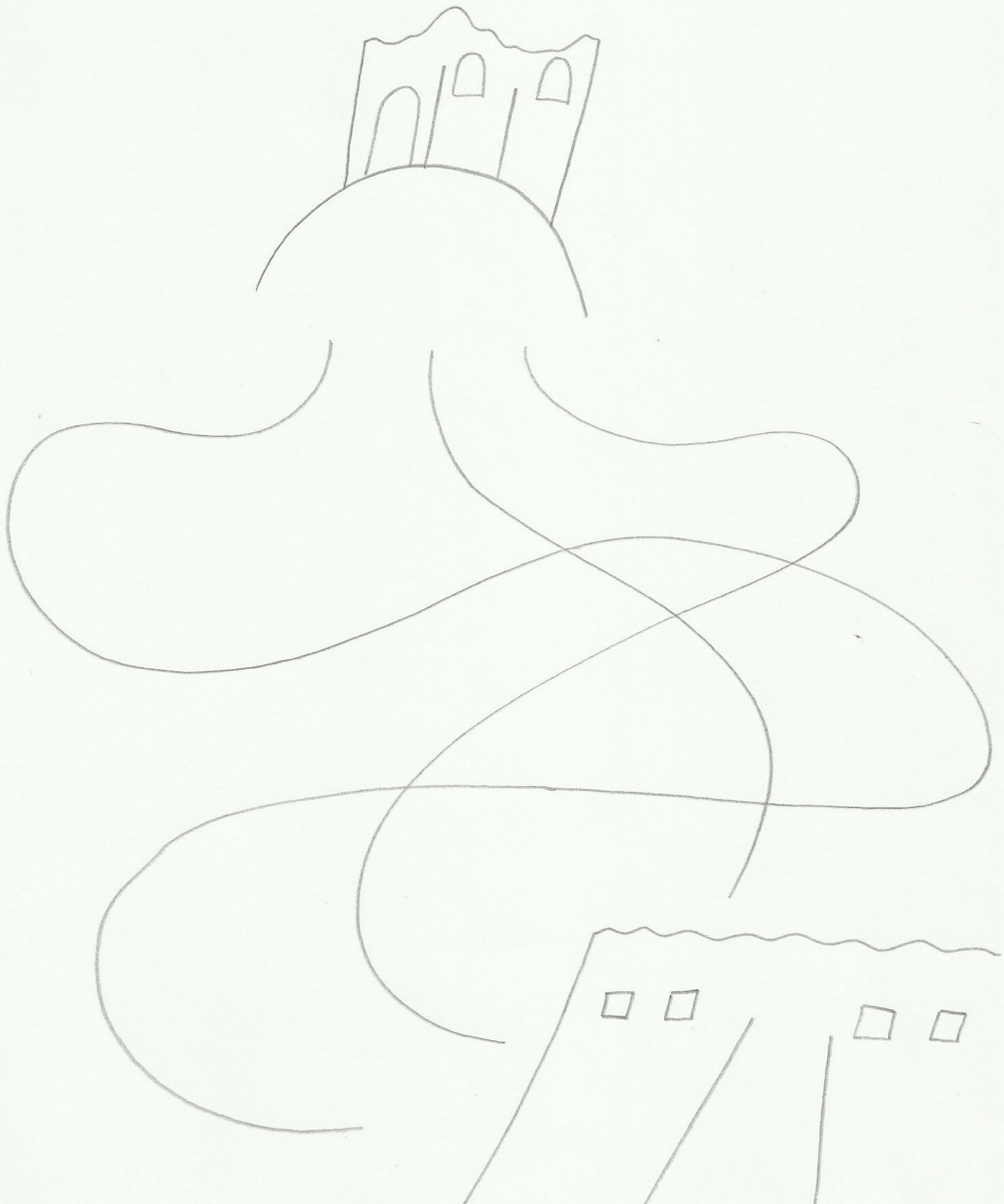
Grafomotorický list - tajná podzemní chodba od kaple sv. Matěje Magdalény ke klášterní zdi (3-4 roky)

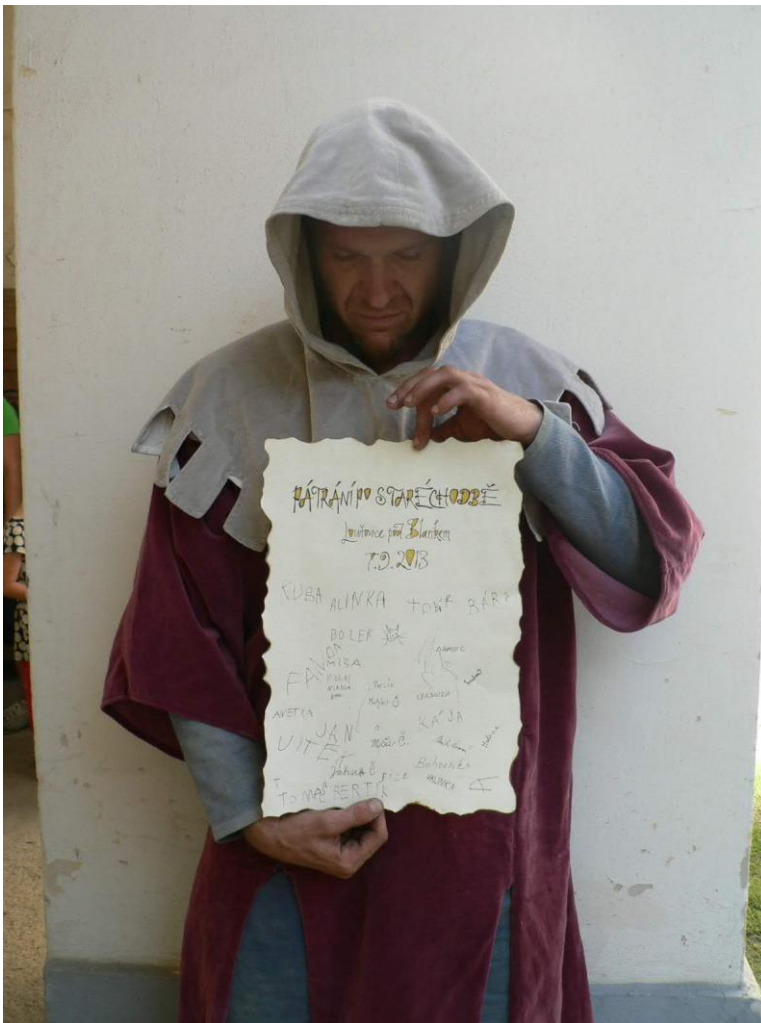
Příloha č. 15 Pracovní list – orientace v prostoru

PL: 15

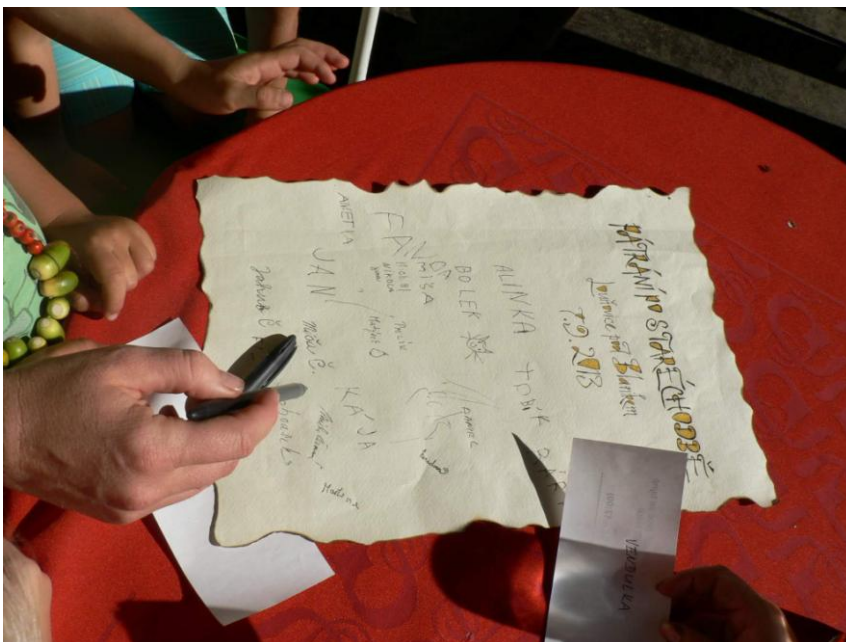
Orientace v prostoru – tajná podzemní chodba z kaple sv. Máří Magdalény ke klášterní zdi – najdi nejkratší a nejdelší cestu (5-6 let)

Blanický rytíř držící „pergamen“ :

Podpisování dětí na „pergamen“:

Výroba šperků z přírodnin:

Drátkování:

Výroba a zdobení ručního papíru:

Sličné panny, průvodkyně na Malém Blaníku:

Rytíř, strážící kapli sv. Máří Magdalény:

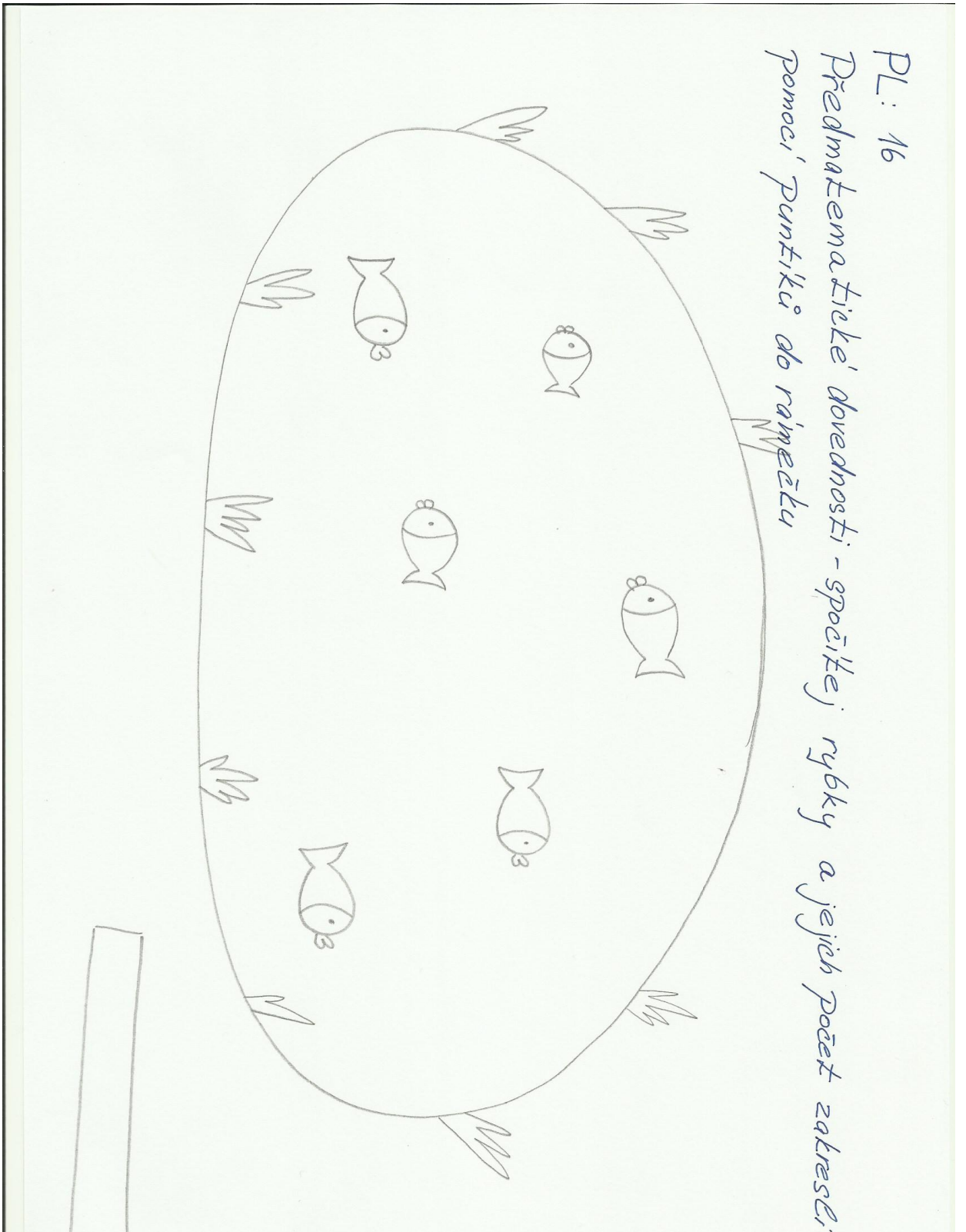

Příprava guláše pro účastníky pochodu (Malý Blaník):

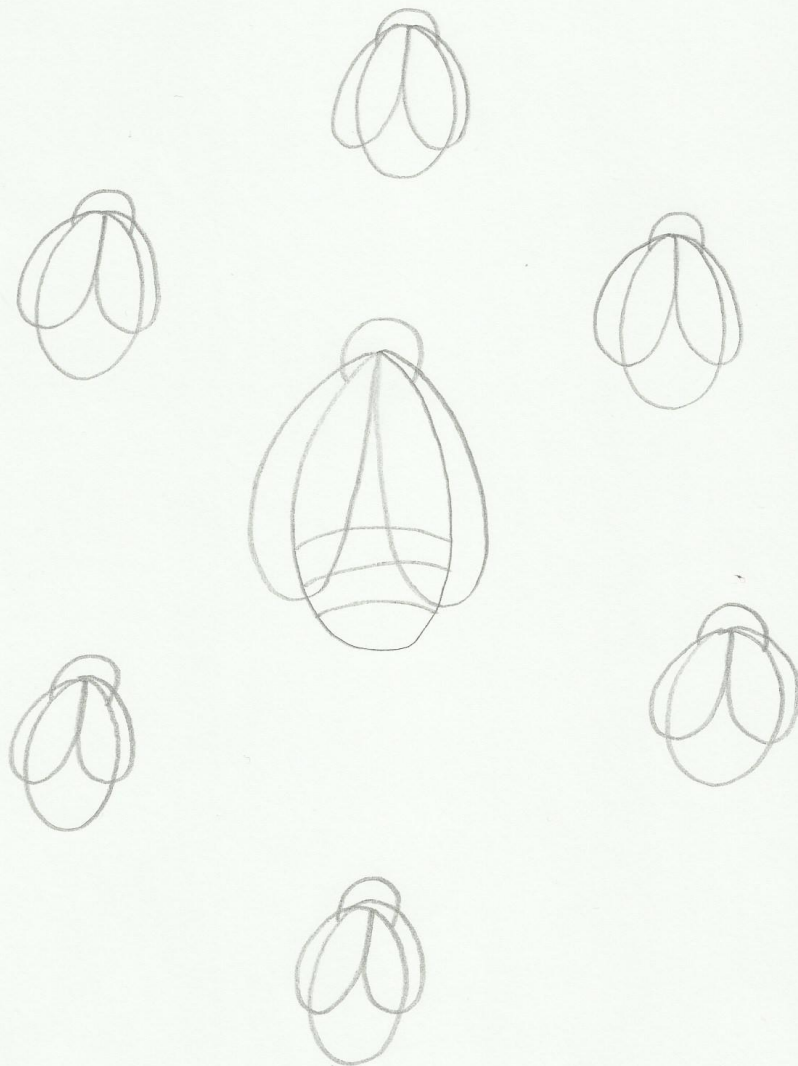
PL: 16

Předmatematické dovednosti - spočítej ryčky a jejich počet zakresl pomocí puntíků do rámečku

PL: 17

Zraková percepce - najdi královnu matku

Zastavení č.7, beseda se včelaři v místním včelařském muzeu:

Děti odhalily vztup do podzemní chodby:

Blaniční rytíři strážící tajnou chodbu:

děti se podepisují na ručně vyrobený papír uhlím před zraky blanických rytířů:

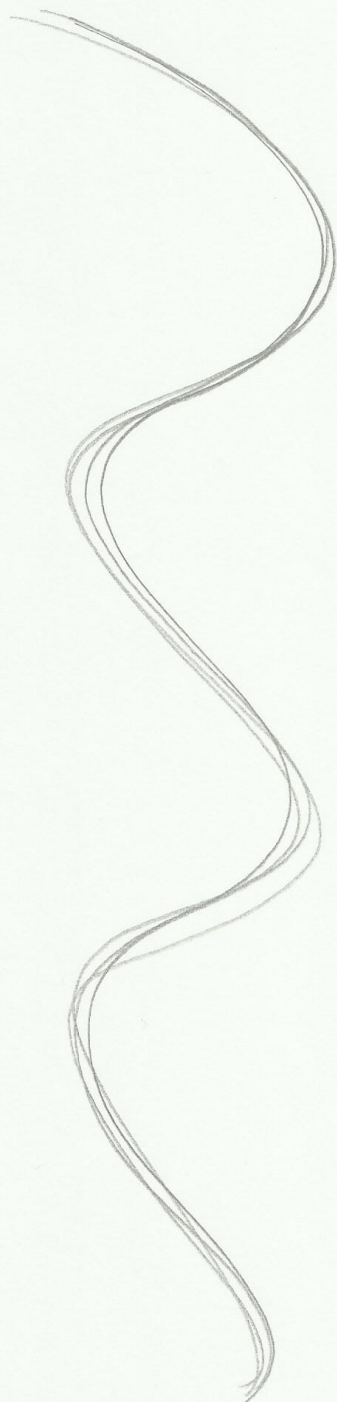

Na zámecké zahradě je beseda s pamětníky:

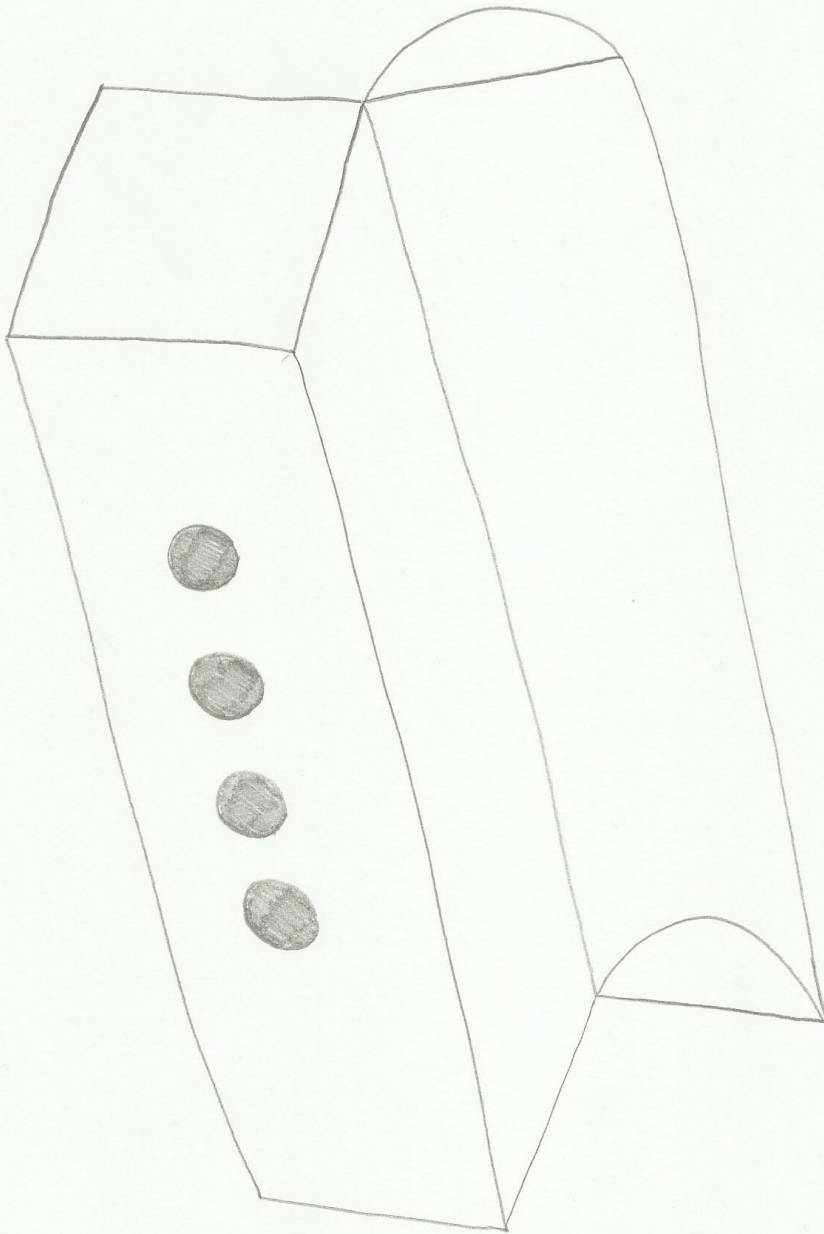
PL: 18

Grafomotorický list - řeka Blanice

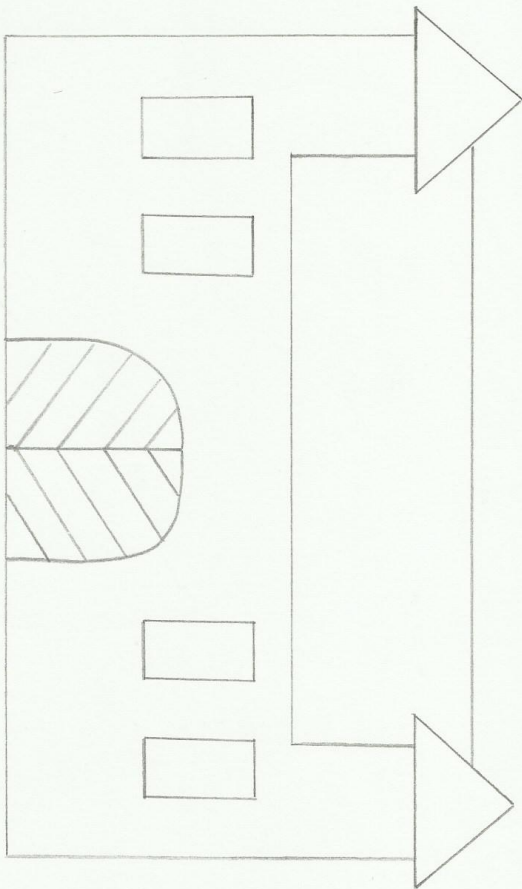
PL: 19

Předmatematické dovednosti - Truhlář s blanickým pokladem - nastalá je do truh
točit dráhotama (kamínka), když vidíš puntík na jejím boku

PL: 20

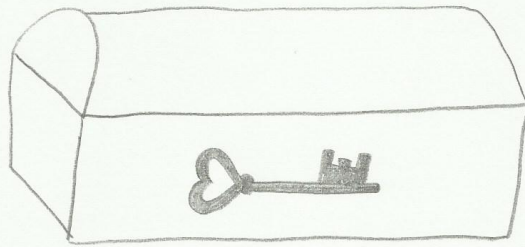
Předmatické dovednosti - Louňovický zámek - spočítej věže,
spočítej okna na zámku, najdi a pojmenuj geometrické tvary

Příloha č. 21 Poklady Blaníka – zraková percepce

PL: 21

Zraková percepce - najdi správný klíč k zámku

Příloha č. 22 Poklady Blaníka – grafomotorický list

PL: 22

Grafomotorický list - velké a malé Blaník, reka Blanka

Příloha č. 23 Poklady Blaníka – grafomotorický list

PL: 23

Grafomotorický list - měsíc

